

frihet för en

ny generation

**Liberala ungdomsförbundets
handlingsprogram**

Antaget på kongressen i Uppsala augusti 2024

Innehållsförteckning

S. 4 Liberalism

S. 6 Jämlikhet

S. 8 Demokrati och individens rättigheter

S. 16 Rättstat

S. 21 Globalt

S. 28 Ekonomi

S. 39 Välfärd

S. 46 Utbildning

S. 55 Kultur

S. 57 Klimat och miljö

Kongressen 2024

Liberalism

Individen är liberalismens utgångspunkt.

Liberalismen erkänner varje människas lika och okränkbara värde samt rätt till liv, frihet och egendom. Frihet är rätten att bestämma över sig själv och forma sitt liv. Gränsen för denna frihet går där den ene individens agerande kränker den andres. Varje människa är en individ och sina medmänniskors jämlike med samma rätt till frihet. Mänskliga fri- och rättigheter är det fundament varpå det liberala samhället vilar.

Liberalismen ser samhället som en sammanslutning av fria individer. I samhället är det statens uppgift att upprätthålla säkerhet genom att skydda medborgarnas liv och ägande samt att trygga respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna. Staten fyller endast en instrumentell roll och är bara legitim i den mån som den skyddar medborgarnas fri- och rättigheter. Liberalismen sätter individens suveränitet före statens.

Det enda politiska system som uppfyller kraven på frihet och jämlikhet är demokratin och det enda ekonomiska system som uppfyller dessa krav är marknadsekonomin.

Även om det åligger staten att garantera individens frihet har varje medborgare ett personligt ansvar att skydda sin egen och andra individers frihet. Men det är bara staten, eller den staten tillåter, som får använda våld och då endast i syfte att upprätthålla människors fri- och rättigheter.

Därför har staten våldsmonopol. Om staten förgriper sig mot medborgarna i strid mot de mänskliga rättigheterna har den förverkat sin legitimitet och väpnat motstånd blir därmed acceptabelt.

Människors förutsättningar och livsmål varierar, men alla individer ska ges reella möjligheter att forma sitt liv efter egna önskemål eller värderingar. Den liberala jämlikhetstanken bygger på uppfattningen att lika möjligheter leder till ett rättvist samhälle. Av naturen eller oturen har inte alla människor samma möjligheter och ett liberalt samhälle strävar efter att tillhandahålla så hög välfärd som möjligt, så att resursbrist inte sätter människors möjlighet att söka sin egen lycka ur spel. Ojämligheter som är en följd av vuxna människors fria val är inte ett problem.

Jämlikhetstanken innebär också att alla positioner inom staten ska vara nåbara för alla. Vissa grundläggande kunskaper är nödvändiga för att alla individer ska kunna utnyttja sina fri- och rättigheter.

Liberaler var de första feministerna och liberalismen har alltid gått hand i hand med feminismen. I det liberala samhället spelar kön ingen roll för en människas möjligheter att förverkliga sig själv. Så är inte fallet i dag och därför är Liberala ungdomsförbundet ett liberalt feministiskt ungdomsförbund.

Kampen mot rasism utgör en central del av liberalismen. Individens etniska, religiösa eller kulturella tillhörighet ska aldrig få vara av betydelse för en människas livsmöjligheter och därför är Liberala ungdomsförbundet en antirasistisk organisation.

Den liberala människosynen utgår från att varje individ kan och ska få använda sitt förnuft för att nå sina livsmål utan att hindras från detta. Det liberala samhället kännetecknas av en fri och öppen debatt, där idéer analyseras och kritiskt granskas. En fri och öppen debatt förutsätter att ingen förbjuds att uttrycka sina åsikter. I liberalismen betonas öppenhet inför förändringar. Tron på förnuftet, nya idéer, innovationskraft och entreprenörskap utgör väsentliga inslag i liberalers verklighetssyn. I liberalismen betonas även människans förmåga att kritiskt granska de påstående som presenteras för denne.

Jämlikhet

Ett samhälle utan jämlikhet blir ett samhälle där bara den starke kan utnyttja sin frihet. Den liberala strävan efter jämlikhet utgår från respekten för människors olikheter och rätten till samma möjligheter i livet oaktat dessa. I dagens samhälle finns en kollektivism som gör vissa egenskaper till norm och hämmar individers rätt att leva som de vill. Kön, sexuell läggning, funktionshinder, religiös-, kulturell- eller etnisk tillhörighet avgör inte en människas värde.

1. En liberal feministisk grundsyn ska forma jämställdhetspolitiken. Detta innebär att synliggöra det könsdiskriminerande samhälle vi lever i och konsekvenserna det för med sig, samt att aktivt bekämpa maktstrukturer och könsroller som begränsar individen.

2. Kapitalismen är, under rätt förutsättningar, en långt mer produktiv kraft än vad staten någonsin kan vara. Den har historiskt gjort det möjligt för individen att bryta sig loss från beroendet av familjen och dess låsta roller.

3. Konkurrensutsättning av offentlig verksamhet är en jämställdhetsreform, då den gör att de anställda – företrädesvis kvinnor – får möjligheten att välja den bästa arbetsgivaren.

4. Lagstiftad kvotering inskränker äganderätten och hotar principen att individen ska bedömas på egna meriter, den löser inte heller jämställdhetsproblemen. Det är emellertid inte upp till politiker att avgöra huruvida näringslivet ska använda sig av kvotering eller inte.

7. Äktenskapsbalken ska avskaffas till förmån för den redan gällande avtalsfriheten. Äktenskapsliknande avtal där någon av parterna är yngre än 18 år ska fortsatt vara förbjudna. Tills dess att äktenskapsbalken avskaffas ska äktenskapslagstiftningen vara köns- och antalsneutral och det lagstadgade kravet på betänketid vid skilsmässa tas bort. Varken staten eller någon annan har rätt att tvinga en individ att stanna i ett äktenskap de vill lämna.

8. Staten ska inte lägga någon värdering i kön, sexualitet och antal när det gäller vilka individer väljer att bo, skaffa barn eller gifta sig med. Vigsel ska endast förrättas borgerligt. Trossamfund ska vara fria att utforma egna ceremonier. Sambolagstiftning ska vara köns- och antalsneutral.

9. Staten ska inte moralisera över vuxna människors val av sexpartner.

10. Juridiken kring föräldraskap leder idag till problem för föräldrar som inte är ett gift, heterosexuellt par. Ett enkelt system, oberoende av civilstånd, för anmälan och prövning av föräldraskap bör införas.

11. Vuxna människor måste själva få bestämma hur de vill tilltalas, få ge sina barn nästan vilka namn de vill och hur de vill ingå namngemenskap som makar. Regler som exempelvis rör gårdsnamn, begränsningar av antalet ord i ett efternamn, hinder för nybildade efternamn samt kravet att endast tillåta byte till ett efternamn som redan bärs av 2000 personer ska avskaffas.

12. Läkares bedömningar och inte lagstadgade åldersgränser ska vara avgörande för när en individ ska kunna genomgå en könskorrigering operation.

13. Idag utförs medicinska ingrepp som rör barn med DSD (Differences of sex development), också kallat intersexualitet, där genitalierna korrigeras i enda syfte att kategorisera barnet som pojke eller flicka. Operationen kan medföra försämrade kroppsliga funktioner och om den inte är medicinskt motiverad ska detta endast vara tillåtet för personer i beslutsför ålder och efter dennes medgivande.

14. Ålder är ett alldeles för godtyckligt kriterium för att avgöra om någon är en lämplig förälder eller inte. Ålderskraven för adoption bör därför tas bort så att alla myndiga personer som uppnår övriga krav får ansöka om att adoptera och kravet på särskild anledning vid adoption av myndiga personer avskaffas. Adoptionsbidraget ska avskaffas. Dessutom bör samtliga länder i EU sluta samarbeta med adoptionsländer som ägnar sig åt illegala adoptioner, barnhandel samt förfälskade dokument.

15. Inte bara gifta par, sambor eller ensamstående bör tillåtas adoptera tillsammans. Även personer i andra relationer bör kunna ansöka om att adoptera om de uppfyller övriga krav.

16. Juridiska kön är en rest från den tiden då människor åtnjöt olika rättigheter beroende på deras kön och fyller ingen funktion i dagens Sverige. De bör därför avskaffas. Till dess att juridiska kön är avskaffade ska Sverige erkänna ett tredje juridiskt kön.

17. Fram till 2013 krävde lagen att den som ändrade juridiskt kön skulle steriliseras, vilket senare visade sig gå emot grundlagen samt de mänskliga rättigheterna. De som steriliserats med anledning av denna lag bör därför vara berättigade till skadestånd.

18. Myndiga individer ska åtnjuta samma rättigheter. Därför ska det offentliga inte införa åldersgränser för myndiga.

19. Idag är det möjligt att utföra ett utreseförbud för barn som riskerar att föras ut ur landet för att ingå barnäktenskap eller utsättas för könsstympning. Utreseförbudet bör även gälla vid misstanke om andra uttryck av hedersrelaterade motiv såsom uppfostningsresor, omvändelseförsök och omvändelseterapi av hbtq+ personer, samt oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsoperationer.

Demokrati och individens rättigheter

Demokratin är det enda politiska system som kan garantera varje människas rättigheter. I ett demokratiskt samhälle utgår makten från de enskilda individerna genom allmänna och fria val. En stark konstitution ska tydligt definiera statens mandat och begränsningar till skydd för medborgarna och det demokratiska systemet. De viktigaste friheterna för den enskilde ska vara garanterade i skrivelser som inte kan ändras med annat än att statsbildningen avvecklas. Det är heller inte passande att alla beslut underställs demokratin eftersom statsmaktens uppgift är att garantera varje individs rättigheter. De flesta beslut kan fattas av fria individer utan att staten behöver vara delaktig.

DEMOKRATI OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

20. Demokrati och mänskliga rättigheter är nödvändiga inslag för att ett lands regim ska anses legitim. Regioner där en majoritet av befolkningen vill bryta sig ur stater som inte erkänner dessa värden ska ha rätt att göra så. Regioner i demokratiska stater ska ha rätt att själva genom folkomröstning avgöra sin framtida status förutsatt att det demokratiska statsskicket bevaras.

21. Varje person ska ha en rätt att avsäga sig sitt medborgarskap och därmed utträda ur den stat man tidigare varit medborgare i. Den som har av sagt sig sitt medborgarskap ska ha samma rättigheter och skyldigheter som icke-medborgare som befinner sig på en stats territorium exempelvis vad gäller skyldighet att betala skatt.

22. Varje demokratiskt styrd stat har ett ansvar för att demokratin ska bevaras. Det gäller självfallet också om den måste försvaras med våld.

23. Föreningsfriheten är en av de grundläggande demokratiska rättigheterna. Det är en lika självklar rätt att välja att stå ensam som att organisera sig. Kollektivanslutning ska vara förbjuden i lag.

24. Alla har rätt till sin kulturella och religiösa identitet. Det omfattar även rätten att bära kulturella symboler privat såväl som offentligt. Ingen kultur eller religion ska äga företräde inför staten.

25. Religionsfriheten bör likställas med övriga rättigheter i regeringsformen som exempelvis mötesfriheten och yttrandefriheten. Religionsfriheten skall kunna inskränkas likt andra grundlagar. Man bör därför avskaffa religionsfrihetens absolutet.

26. Staten ska inte registrera individers så kallade rasbakgrund. Indelningen av människor i olika raser hör till en mörk tid i mänsklighetens historia då rasism och rasbiologi var socialt accepterat i samhället.

27. Rasism bekämpas bäst med information och kunskap. Det bör därför genomföras en informationsinsats i grund- och gymnasieskola som diskuterar och synliggör rasism i Sverige.

28. Staten ska vara neutral i livsåskådningsfrågor. Därför ska indrivningen av Svenska kyrkans och andra trossamfund medlemsavgift genom Skatteverket upphöra. Därutöver ska myndigheten för statligt stöd till trossamfund läggas ned. Trossamfund ska betraktas som ideella organisationer och inte särbehandlas av staten.

29. Lagen om Svenska kyrkan (SFS nr: 1998:1591) ska avskaffas.

30. Politiska partier eller dess organisatoriska nätverk som ställer upp i riksdag, region eller kommun bör ej få ställa upp i Svenska kyrkans kyrkoval.

31. Förbud mot böneotrop är inkonsekvent ifall kyrkklockor fortsatt tillåts. Därför bör böneotrop eller likartade religiösa uttryck från andra samfund inte begränsas.

32. Staten ska inte diktera när människor ska vara lediga, det ska vara upp till arbetsmarknadens parter att bestämma. Så kallade "röda dagar" ska avskaffas.

33. Främlingsfientlighet bekämpas bäst med information och kunskap. Förbud mot rasistiska organisationer är inte förenligt med de demokratiska principerna. Lagen om hets mot folkgrupp är ett oproportionerligt ingrepp i yttrandefriheten och ska avskaffas. Uppvigelnas hot eller kränkningar ska kunna beivras med annan lagstiftning.

34. Fria massmedier är en förutsättning för ett öppet utbyte av idéer och är det civila samhällets främsta försvar mot illegitim maktutövning. Press, radio, TV och internet ska så långt det är möjligt vara fria från statlig kontroll och inblandning. Censur för vuxna är inte acceptabelt i ett liberalt samhälle.

35. Kapitalism och marknadsekonomi krävs dels för att ge människor möjlighet att bestämma över sina egna liv, dels för att det är det enda system som kan ta tillvara människors drivkraft att förbättra för sig själva och göra det till något positivt för hela samhället.

36. I artikel 16 av FN:s allmänna deklaration fastslås det att familjen är den grundläggande enheten i samhället. Detta håller vi inte med om och därför bör familjen bytas ut mot individen.

DEN SVENSKA DEMOKRATIN

37. Partiorganisationernas makt över riksdagens ledamöter urholkar den parlamentariska demokratin, och behöver balanseras med mer makt till väljarna. Till dess att partiernas interna ranking av kandidaterna har avskaffats ska spärarna för personval i allmänna val helt avskaffas.

38. Spärrgränsen för att vinna nationella mandat i riksdagsvalet ska avskaffas.

39. Vallagens kartellförbud, som förbjuder olika partier att ha sitt namn på samma valsedel, ska avskaffas.

40. Valdagen för val till regioner och kommuner ska vara skild från riksdagsvalet och infalla vid mitten av riksdagens mandatperiod.

41. Rösträttsåldern ska infalla från det kalenderår man fyller 18 år.

42. Sveriges regioner och länsstyrelser ska avskaffas. Tills dess att privata vårdförsäkringar införs bör vården förläggas till färre regioner, likt hur polisen och försvaret regionalt uppdelats.

43. Barn som föds i Sverige ges olika rättigheter beroende på föräldrarnas ursprung och medborgarskap. Ett barns rättigheter och möjligheter ska inte avgöras av föräldrarnas härkomst, vilket är fallet i dag när Sverige utgår enbart efter härstamningsprincipen vid utdelning av medborgarskap till nyfödda barn. Medborgarskap bör därför erbjudas till alla barn som föds i Sverige. Territorialprincipen bör därför införas jämte härstamningsprincipen.

44. Avskaffa kravet på årliga obligatoriska ceremonier för medborgare som på sistone erhållit ett svenskt medborgarskap.

45. I en demokrati ska alla poster vara öppna för alla. Detta gäller även människor med permanent uppehållstillstånd.

46. Monarkin ska avskaffas och statschefsämbetet med dess representativa uppgifter ska överföras till talmannen.

47. Till dess att monarkin är avskaffad och hovet är upplöst ska Hovförvaltningen ingå i rättsordningen på samma sätt som resten av den svenska staten. Statschefsens åtalsimmunitet ska avskaffas och kungafamiljens särskilda status ska upphävas. Benämningen "kungliga" bör avskaffas från statligt ägda institutioner och ämbetsverk. Därtill ska även de kungliga riddarordnarna och medaljerna avskaffas. Dessutom ska Kungssången inte längre sjungas vid riksmötets öppningsceremoni. Apanaget ska minskas avsevärt med ett bidragstak.

48. Den offentliga förvaltningen bör i största möjliga mån använda sig av mjukvara med öppen källkod. Konsekvensen av detta är både enorma besparingar på alla nivåer i det offentliga men även främjande av en fri och demokratisk inställning till mjukvara.

49. När kommuner gör nedskärningar eller nedläggningar ska det vara ett krav att lagstadgad verksamhets fortvarande ska prioriteras över ej lagstadgad verksamhet.

50. Huvudmannaskapet för kommunrevisionen ska vara statligt.

51. De nordiska länderna och autonoma områdena bör bilda en gemensam förbundsstat. Detta skulle stärka samarbetet mellan de nordiska länderna, ge oss mer inflytande i världen och utveckla våra länder. Förbundsstatens makt bör vara begränsad till gränsöverskridande områden som definieras i en gemensam konstitution.

52. Lagen som förbjuder att skända den svenska flaggan bör snarast avskaffas.

53. Staten ska inte avgöra vilka dagar som är flaggdagar eller ej. Därför bör systemet med flaggdagar avskaffas, så att varje aktör fritt själva får bestämma när det ska flaggas.

54. De chefsposter som idag tillsätts av regeringen, exempelvis generaldirektörer och landshövdingar, ska beredas och godkännas av konstitutionsutskottet.

55. Det offentliga ska inte dela ut priser eller medaljer i likvida medel, värdeметaller eller annat av högt värde.

EUROPEISKA UNIONEN

56. Europeiska unionen (EU) är en unik internationell sammanslutning. Ingen annan organisation har kommit så långt när det gäller att med fredliga medel integrera medlemsstaterna och finna former för samarbete, fred, demokrati, fri rörlighet och frihandel.

57. EU bör utvecklas till en federation. Den federala tanken bygger på idén om strikt maktindelning mellan de olika nivåerna. De federala respektive delstatliga kompetenserna bör därför tydligt definieras i en europeisk konstitution, som tar sin utgångspunkt i maktdelningsprincipen och parlamentarismen.

58. Den demokratiska legitimiteten inom EU-institutionerna är idag för liten. Europaparlamentets idag begränsade initiativrätt ska därför utökas till en motionsrätt för samtliga parlamentariker. För att öka insynen bör också en europeisk offentlighetsprincip inrättas och ministerrådets sammanträden som norm ske offentligt. I syfte att upprätthålla medborgarnas förtroende för sina folkvalda ska EU-parlamentariker vara skyldiga att redovisa sina parlamentariska utgifter offentligt.

59. EU består av en mängd över- och mellanstatliga samarbeten och regelverk vilket resulterar i undantag och särregler inom unionen. Tills EU är en federation ska EU-medlemskapet delas upp i olika nivåer. Den innersta nivån ska bestå av EU:s inre kärna med djupt samarbete inom olika frågor samt en gemensam valuta och utrikespolitik, utan undantag för enskilda länder. Den andra nivån ska bestå av medlemskap i frihandelsavtalet EES med tillgång till den inre marknaden, men utan rösträtt, och den yttersta ska endast främja politisk dialog utan beslutsrätt, exempelvis genom Europeiska politiska gemenskapen (EPG).

60. Den avgörande makten i EU ska ligga hos ett parlament bestående av två kamrar. Den första kammaren ska representera de enskilda medlemsstaterna och ersätter därmed dagens ministerråd och Europeiska rådet. Den första kammarens ledamöter ska väljas i direktval av folket i medlemsstaterna. Den andra kammaren ska vara direktvald av den europeiska befolkningen i sin helhet genom transnationella listor. Den verkställande makten ska utövas av en parlamentariskt ansvarig regering som ersätter dagens kommission.

61. Innan dess att ministerrådet är avskaffat bör besluten däri ske med enkel majoritet inom samtliga politikområden.

62. Det roterande ordförandeskapet i Europeiska unionens råd är ett ineffektivt och dyrt marknadsföringsprojekt för EU:s medlemsländer och bör avskaffas. Ordförandeskapet ska i stället, likt i utrikesministerrådet, innehas av en permanent ordförande som väljs av den aktuella rådskonstellation.

63. Alla länder som uppfyller Köpenhamnskriterierna och respekterar EU:s grundläggande värden ska kunna söka medlemskap i EU. Det är en viktig uppgift för EU är att aktivt stötta länder som vill bli medlemsländer i dessas reformarbete. När ett land blivit medlem i EU ska hårda krav fortsatt ställas på att mänskliga rättigheter respekteras och ekonomiska regler efterlevs, annars riskerar EU att försvagas inifrån. I sista hand ska EU kunna utesluta medlemsstater som inte lever upp till dessa krav.

64. En medlemsstat som bryter mot unionens grundläggande värden om exempelvis rättsstat, demokrati och mänskliga rättigheter kan ytterst förlora sin rösträtt i ministerrådet genom det så kallade artikel 7-förfarandet i Fördraget om Europeiska unionen. Förfarandet kräver i dag enhällighet, vilket grundar sig i en naiv tro på att två medlemsstater inte samtidigt skulle kunna allvarligt brista mot unionens grundläggande värden. I stället för enhällighet ska därför fyra femtedelars majoritet vara nog för att en medlemsstat ska förlora rösträtten i ministerrådet. Denna sanktion ska kunna kombineras med EU-stöd till pro-demokratiska rörelser och krafter i medlemsstaten.

65. EU-domstolen ska ha befogenheter att upprätthålla mänskliga rättigheter på alla politiska nivåer.

66. Europaparlamentets enda officiella säte bör vara i EU:s huvudstad Bryssel.

67. För att undvika dubbelröstning i EU-valen behövs strikta kontrollåtgärder som säkerställer att personer med dubbla eller flera EU-medborgarskap endast kan rösta en gång.

68. EU-medborgare som flyttat till ett annat EU-land ska, efter att ha bott där en viss tid, få möjlighet att överföra sin rösträtt i nationella och europeiska val till sitt nya boendeland.

69. Inga visum ska krävas för inresa till EU. Tills dess att visumtvånget är avskaffat ska det i särskilda fall vara möjligt att söka humanitära visum för exempelvis politiska flyktingar.

70. Inga inre gränser och gränskontroller ska finnas mellan EU:s medlemsstater. Den fria rörligheten ska inte inskränkas.

71. EU ska ha gemensamma minimiregler för asylskäl, gemensam bedömning av säkra ursprungsländer och en gemensamt kontrollerad yttre gräns. Till dess att det råder fri rörlighet till EU bör unionen också ha ett gemensamt system för mottagande och fördelning av flyktingar. Samtliga EU-länder ska ta emot kvotflyktingar. EU:s asylbyrå EUAA bör ges mandat att följa upp medlemsstaters efterlevnad av de gemensamma reglerna. Familjeåterförening ska vara en självklarhet i hela EU.

72. I väntan på att Dublinförordningen reformeras bör Sverige undanta ensamkommande flyktingbarn från Dublinförordningens första-lands-princip, och föra asylprocessen för dessa barn i Sverige oavsett tidigare bakgrund i andra EU-länder.

73. Det bör finnas fler möjligheter att ta sig till EU på ett tryggt och säkert sätt. EU:s gränsmyndighet Frontex bör även utöver gräns- och kustbevakning ha i uppdrag att undsätta flyktingar i nöd.

74. På grund av rättsosäkerhet och asylprövningars komplexitet bör EU inte använda sig av prövningar i tredjeländer.

75. Euron underlättar både för individer och företag och ger dessutom EU en starkare röst i världen. Sverige har förbundit sig att införa euron och begär ett fördragsbrott genom att inte införa den gemensamma valutan. Sverige bör snart söka medlemskap i den europeiska växelkursmekanismen och euron.

76. För att försäkra en stark ekonomi och få ekonomierna i eurozonen närmare varandra behövs en stärkt tillväxt- och stabilitetspakt, en stärkt rörlighet bland arbetskraften, en ökad samvariation bland de nationella ekonomierna och en mer harmoniserad finans- och skattepolitik.

77. EU:s budget bör till större del finansieras av så kallade egna medel, vilket bland annat ska kunna ske genom europeisk beskattning på exempelvis växthusgaser. De medel som betalas till EU-budgeten direkt från medlemsstaterna handlar om att i solidarisk anda bidra efter landets ekonomiska förmåga. Rabatterna på medlemsavgifter ska därför fasas ut.

78. EU borde ges en tydligt definierad befogenhet att ta ut direkta skatter. En sådan rätt skulle inte begränsa EU till att ta ut vissa typer av skatter och inte andra. Frågan om precis vilka skatter som är lämpliga för EU att ta ut är rimligtvis en fråga som ska bestämmas av unionens politiker och inte en som ska regleras i fördragen.

79. Samtidigt som EU inte får ha för stor statsskuld är det viktigt att kunna finansiera viktiga investeringar. Gemensamma lån genom unionen har mer fördelaktiga villkor med lägre räntor än motsvarande nationella statslån. Därför ska statslån i högre grad upphandlas genom EU-kommissionen för viktiga gemensamma investeringar. Genom upplåningen kan även knytas hårda krav gällande EU:s grundläggande värden om demokrati, rättsstat och marknadsekonomi för att få ta del av lånevillkoren. Det är viktigt att poängtera att det inte är önskvärt med fler statslån i sig, utan att de statslån som tas har så låga räntor som möjligt. Vidare ska EU kunna utge gemensamma statsobligationer som är noterade i euro.

80. EU:s statsstödsregler ska vara strikta för att förhindra att medlemsländer pumpar in pengar i den egna industrin och skadar den fria konkurrensen. Även när det gäller klimat-, miljö- och energiinvesteringar är det en äkta marknadsekonomi som kommer att lösa klimatkrisen, inte statsunderstödda investeringar.

81. Sverige bör gå med i bankunionen, som garanterar att EU:s banker klarar sig genom finansiella kriser, utan att notan hamnar på skattebetalarna. Den gemensamma tillsynsmekanismen bör utökas till att sköta tillsyn för samtliga banker inom EU, inte bara de allra största.

82. Den sociala pelaren ska utgöras av miniminivåer för sociala rättigheter i EU. Detta för att garantera en duglig levnadsnivå för alla medborgare och motverka sprickor i den inre marknaden.

83. EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) är ett planekonomiskt och protektionistiskt misslyckande. Kostnaden för denna politik bärs inte bara av EU:s skattebetalare utan också de bönder i övriga världen som får se sig utkonkurrerade när EU:s överproduktion dumpas på världsmarknaden. Därför bör den gemensamma jordbrukspolitiken snarast avregleras och jordbruksstödet avskaffas. Detsamma gäller EU:s fiskerisubventioner, som i dag uppmuntrar till utfiskning och som är ett stort slöseri med skattepengar.

84. Regional-, social- och landsbygdsfonderna ska kraftigt minskas och effektiviseras. Alla subventioner till fossila bränslen ska avskaffas. För att få ta del av EU:s fonder måste en medlemsstat respektera rättsstatens principer. Det bör även vara möjligt att betala ut stöd direkt till aktörer på den regionala eller lokala nivån som bedriver verksamhet i linje med målen för fonderna.

85. Det behöver bli enklare att ta del av den europeiska kapital- och aktiemarknaden. Därför ska EU:s inre marknad för kapitalmarknaden fullbordas snarast möjligast för att minska transaktionskostnaderna, uppmuntra investeringar och stärka eurons roll i världen.

86. Länder överimplementerar idag EU-lagstiftning vilket skapar förvirring om en bestämmelses ursprung. För att förhindra överreglering ska redovisningskrav på överimplementering av EU:s lagstiftning införas och ett EU-departement med ansvar för all implementering av lagstiftning från EU införas i Sverige.

87. Alla gifta par, oavsett könssammansättning eller antal makar, ska vara erkända inom EU. Dublinförordningen ska även reformeras så att EU och dess medlemsstater erkänner äktenskap som ingåtts efter flykten från ursprungslandet.

88. Omvändelseförsök och omvändelseterapi av hbtq+ personer ska brottsligt i hela EU.

89. En produkt som får säljas i ett EU-land ska få säljas i hela EU utan undantag. Till exempel bör svenskt snus och sardinsk maskost få säljas i hela EU.

90. EU-medborgare ska enkelt kunna flytta runt mellan länder. Därför behövs EU-regler för att din pension ska vara knuten till dig som individ så att du enkelt kan få ut den i ett annat land.

91. Unga ska ha goda möjligheter att förflytta sig inom hela unionen. Därför ska EPA-traktorer vara tillåtna inom EU samt åldersgränsen ska sänkas och hastighetsgränsen ska höjas.

92. EU ska införa lagstiftning så att inom djurhållning ska antibiotika bara få användas när ett sjukt djur behöver behandling.

93. Genom att låta EU samla den kunskap och expertis som finns bland medlemsstaterna så kan man översätta akademiska meriter mer effektivt. Därför bör EU ta över ansvaret för att översätta betyg från universitet utanför unionen. För att ytterligare uppmuntra och underlätta studier inom hela EU bör betygssystemet vara harmoniserat inom EU.

94. För att få fler människor att delta i utbytesstudier inom EU ska budgeten för Erasmus+ öka och länder som inte är medlemmar i EU ska kunna delta i programmet.

95. Utsläpp känner inga gränser. Europeiska klimatskatter på koldioxid, metan och andra växthusgaser bör därför införas på utsläpp som inte omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter. För att främja utsläppsminskningar globalt ska EU:s gränjusteringsmekanism för koldioxid (CBAM) utvecklas till fullständiga klimattullar för även andra växthusgaser och omfatta fler importerade varor.

96. Det räcker inte att EU minskar sina utsläpp om de ökar i andra länder. Länder som inte är medlemmar i EU ska kunna ansluta sig till EU:s system med handel med utsläppsrätter.

97. Försiktighetsprincipen inom Europeiska unionen står i vägen för viktig utveckling och ska därför tas bort. Det skulle göra att mycket ny teknik snabbare kan komma konsumenter till del.

98. Den europeiska fredsfaciliteten (EPF) är en fond som ska finansiera icke-EU-länders åtgärder för att upprätthålla fred, förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet. Fondens budget ska stärkas för att trappa upp det väpnade stödet till demokratiska stater utanför EU.

99. Gränsöverskridande brottslighet kan inte enskilda medlemsländer hantera på egen hand. Därför ska Europol utvecklas till en operativ polismyndighet med mandat att anställa egna poliser, EU:s åklagarmyndighet EPPO ska kunna väcka åtal i svensk domstol och en polisiär underrättelsetjänst ska införas i unionen.

100. Gemensamma europeiska vittnesskydds- och avhopparprogram ska införas.

101. Kriminaliseringen av droger har skapat en gränsöverskridande gängkriminalitet som drabbar hela EU. Därför ska relevanta droger legaliseras i hela unionen och tills det sker ska enskilda medlemsländer tillåtas att legalisera.

102. EU ska utvidga Global Gateway för att förhindra att länder hamnar i skurkstaters skuldfällor.

Rättsstat

En fungerande rättsstat kompletterar demokratin genom att den tillförsäkrar de enskilda individerna rättssäkerhet, rättstrygghet, skydd från statens övergrepp och en generell rätt till domstolsprövning. Med rättssäkerhet menas att domstolarna ska behandla lika fall lika. Detta skapar förutsägbarhet vad gäller domstolens dömande som gör att den enskilde vet vad som gäller och kan styra sitt handlande därefter. Dessutom har varje människa en rätt till privatliv, vilket innebär skydd från godtycklig statlig övervakning och registrering.

DOMSTOLSVÄSENDE

103. Att alla är lika inför lagen och att den offentliga makten utövas under lag är fundamenten i ett rättssamhälle. Vid rättsfall som i hög utsträckning berör grundlag ska Högsta domstolen och Högsta Förvaltningsdomstolen kunna sammanträda gemensamt som tredje och högsta nationella instans.

104. Retroaktiv lagstiftning leder till osäkerhet kring hur lagar tillämpas eftersom den tillåter att regler träder i kraft bakåt i tiden, vilket strider mot rättssäkerhetsprincipen. För att garantera förutsägbarhet och rättssäkerhet ska retroaktiv lagstiftning inte accepteras.

105. Statens viktigaste uppgift är att värna medborgarnas rättigheter till liv, frihet och egendom. Därför är det ett måste att rättsväsendet tilldelas tillräckliga resurser. När polisen inte förmår ingripa mot och utreda brott som begås, och när handläggningstiderna i rättsväsendet blir alltför långa, försvagas statens legitimitet.

106. Domstolarna ska vara fria och självständiga i sin rättskipande verksamhet. Ingen annan myndighet ska få bestämma hur domstolarna ska döma i enskilda fall.

107. För att garantera en rättssäker process ska endast opartiska individer med en juridisk utbildning ha avgörande roller vid domstolsbeslut. Nämndemannaväsendet ska därför avskaffas.

108. För att bekämpa korporativism måste organisationernas representation i myndigheter och partssammansatta domstolar, så som arbetsdomstolen och hyresnämnden, avskaffas.

109. Civil olydnad är acceptabelt att använda när mänskliga fri- och rättigheter kränks. Civil olydnad innebär då att man begår ett lagbrott baserat på ickevåld med syfte att värna de kränkta rättigheterna, där de inblandade är beredda att ta straffet.

110. Den som har utsatts för ett allvarligt brott ska erbjudas en särskilt utbildad brottsofferstödare genom hela rättsprocessen.

111. Ett utbyggt och skärpt skadeståndssystem är viktigt för att individer som utsätts för brott fullt ut ska ersättas för den skada de åsamkats.

112. En tillsynsmyndighet med mandat att granska polisens, Säkerhetspolisens, Åklagarmyndighetens och Kriminalvårdens verksamhet ska införas. Deras interna utredningsfunktioner är otillräckliga för att främja oberoende granskning och ansvarsutkrävande.

BROTTSFÖREBYGGANDE

113. Att köpa och sälja sex är i sig inget negativt. Det finns dock många problem som trafficking och utnyttjande. Dessa problem kan dock bemötas utan att förbjuda sexköp. Ett exempel är licensiering av sexsäljare.

114. Våld mellan människor som lever i en relation är ett stort samhällsproblem. Våldet sker ofta under lång tid och kan även drabba barn. Våld förekommer i alla former av relationer, men vanligast är mäns våld mot kvinnor. En av statens viktigaste uppgifter är att värna människors säkerhet: därför ska varje kommun, i samverkan eller i egen regi, ha en jour med skyddat boende för dem som behöver den hjälpen. Lagstiftningen om besöksförbud måste skärpas. Utsatta ska ha lättare att kunna få skyddad identitet. Samkönat partnervåld måste också uppmärksammas. Staten kan i dag inte garantera säkerheten för personer utsatta för relationsvåld trots utfärdandet av besöksförbud. Fotbojor ska därför utdömas till förövare av relationsvåld som har fått besöksförbud.

115. Trafficking är ett modernt slaveri som måste lösas med mer samarbete över gränserna, till exempel genom ett starkare polissamarbete inom EU. Personer som förts till Sverige i syfte att utnyttjas ska få hjälp och permanent uppehållstillstånd. Personer som observerar trafficking bör ha anmälningsplikt. Detta bör kombineras med en möjlighet att anmäla brotten anonymt.

116. För att förebygga ungdomsbrottsligheten och öka barnets livschanser måste skola, familj, socialtjänst och polis agera tidigare, kraftfullare och mer samordnat. Handläggandet av ärenden som rör ungdomsbrottslighet bör ha för-tur inom rättsväsendet.

117. Arbete mot våldsbejakande extremism skall inte endast ses som en nationell säkerhetsfråga utan bör även ses som en central del i det kommunala ansvaret. Varje kommun i Sverige bör arbeta fram en lokalt anpassad handlingsplan mot våldsbejakande extremism.

118. Det behövs ett centralt stödsystem för exit-arbete, alltså processen då en individ lämnar en extremistmiljö, för hela landet. En kommun ska snabbt kunna få tillgång till ekonomiskt och professionellt stöd från centralt håll för att inleda en individuell exitprocess.

119. Förutom central expertis krävs även god lokalkännedom för att kunna bemöta våldsbejakande extremism i olika delar av Sverige. Ekonomiska resurser bör avsättas till akademiskt förankrad utbildning av nyckelgrupper i geografiska riskområden där radikaliseringsföreteelser förekommer i hög grad.

120. Idag blir bötesbelopp ofta för låga för att verka preventivt mot en långa rad enklare brott, till exempel fortkörning eller felparkering. Därför bör böter för sådana brott i hög grad göras inkomstbaserade.

121. När personer anställs, avlönat såväl som ideellt, ska det vara obligatoriskt för arbetsgivaren att från arbetstagaren begära att ett begränsat registerutdrag visas upp, om arbetet innebär direkt regelbunden kontakt med barn. Arbetstagaren ska även vara skyldig att visa upp detta.

BROTTSBEKÄMPNING OCH STRAFF

122. Den liberala kriminalpolitiken vilar på en human grundsyn och vänder sig emot doktrinen om generellt hårdare straff som metod för att öka tryggheten i samhället. Straffets funktion får aldrig vara vedergällning eller allmän prevention. Ett fängelsestraff ska vara individualpreventivt och syfta till att återanpassa den dömda till ett liv utan kriminalitet samt att hålla farliga individer avskilda från samhället.

123. Alla påföljder bör anpassas till individens förutsättningar och syfta till att utveckla dennes självkänsla och positiva färdigheter, exempelvis genom att erbjuda skolundervisning eller konstruktiva arbetsuppgifter.

124. En individ som är dömd till livstids fängelse ska få sin dom omprövad vart femte år.

125. Staten ska genom kriminalvården behålla kontakten med förbrytare som har släppts från en anstalt. Syftet är att tillförsäkra varje individ stöd och uppbackning så att de klarar sig igenom tiden efter ett fängelsestraff.

126. Staten ska införa ett särskilt arbetsmarknadsprogram för ex-interner för att underlätta vägen till en reguljär anställning.

127. Dödsstraff är en rättsosäker och ytterst inhuman påföljd, och Sverige bör aktivt arbeta för dödsstraffets avskaffande världen över.

128. Människor bosatta i Sverige ska behandlas lika oavsett ursprung. Den som bor i Sverige ska inte kunna utvisas, oavsett om denne har invandrat eller är infödd, har svenskt medborgarskap eller inte. Att ryckas upp ur sitt sociala sammanhang utöver annat straff är inhumant och orättvist.

129. Religion eller kultur får aldrig vara en ursäkt för att använda våld eller på annat sätt begränsa en persons livsutrymme. Polis och sociala myndigheter ska utbildas i hur hedersvåld ska bemötas, och staten ska ta ett ökat ansvar för att erbjuda skyddat boende för de personer som drabbas av hedersvåld.

130. Det måste finnas en gräns för hur länge en misstänkt kan sitta häktad. Vidare bör möjligheterna att ålägga misstänkta särskilda restriktioner minska och särskilda bestämmelser ska gälla minderåriga som häktas.

131. På samma sätt som polisen får samla in fingeravtryck i sitt arbete ska DNA kunna användas i polisens arbete.

132. Sexualbrott innebär en grov kränkning av individens kroppsliga integritet. Detta motiverar att grova sexualbrott och grova sexualbrott mot barn bör klassificeras som artbrott. Artbrottsklassificering innebär att presumtionen mot fängelse bryts och straffmätningen värderas högre vilket idag gäller för till exempel våld mot tjänsteman och brott mot rikets säkerhet.

133. Barns medverkan i övergreppsmaterial på barn innebär alltid ett utnyttjande. Därför ska tillverkning, distribution och innehav av autentiskt övergreppsmaterial på barn vara förbjudet.

134. EU:s magnitskijlagar ska utvidgas till att även omfatta korruption utöver penningtvätt och brott mot mänskliga rättigheter. Sverige ska utöver det införa egna magnitskijlagar för att kunna rikta sanktioner mot enskilda individer.

135. Det är inte alltid förövaren som slår först vid ett brott. Den så kallade first strike-principen om att den som slår först alltid är gärningsmannen ska avskaffas. Den som anfalls i sitt hem har rätt till självförsvar. Stand your ground-principen ska gälla.

136. Spårsäkring vid sexualbrott ska vara avgiftsfritt.

INTEGRITET

137. Integritet är varje människas rätt till ett privatliv fritt från insyn och kontroll från offentliga organ. Samtidigt som medborgarnas insyn i den offentliga förvaltningen ska värnas och sekretess endast användas undantagsvis bör offentlighetsprincipen inte kunna utnyttjas för att sprida känsliga uppgifter om människor.

138. Massavlyssning och allomfattande DNA-register är stora hot mot den personliga integriteten och ska därför inte vara tillåtna. Fingeravtryck och DNA kan båda användas för att följa spår från individer och registrera dessa, utan att röja annan personligt känslig information. Polisens register över sådana spår måste gallras från personkopplade uppgifter rörande personer som sonat sina brott eller misstänkta som sedan friats eller inte åtalats.

139. Kryptering bör vara fritt till användande och utförande. Kommunikation över internet ska skyddas från avlyssning på samma sätt som telefonsamtal och vanlig post. Därför bör FRA-lagen avskaffas.

140. Information som är framtagen med bioteknik om en enskild person får med undantag för brottsutredningar, endast användas med dennes uttryckliga medgivande. Individen har rätt att få information om sitt fosters genetiska uppsättning utan att detta inskränker rätten till abort.

141. Privata aktörer ska inte få lika stora befogenheter som polis och myndigheter. När rättsskipningen på detta sätt läggs ut på entreprenad riskerar det att urholka både rättssäkerheten och principen om att den anklagade ska betraktas som oskyldig tills motsatsen bevisats. Ipred-lagen bör därför avskaffas.

142. I ett liberalt samhälle kan det aldrig vara acceptabelt att staten, utan att brottsmisstanke föreligger, kartlägger vem du talar med, ringer till och skriver brev till. Den svenska implementeringen av datalagringsdirektivet bör därför avskaffas.

143. Att ta del av information kan aldrig vara förbjudet i ett liberalt samhälle och censur är heller aldrig acceptabel. Statlig begränsning av information och publikationer måste alltid bygga på domstolsbeslut.

144. Individens integritet bör få ett starkare grundlagsskydd.

145. Det offentliga ska inte samla in mer information än vad som är absolut nödvändigt om människor. I varje situation ska en avvägning göras, så att endast relevanta uppgifter sparas. Samkörningar av statliga register är därför problematiska. Staten ska aldrig sälja uppgifter om enskilda som samlats in med tvång till privata företag.

146. Tilldelning av personnummer ska ske slumpmässigt vad gäller de tre siffror som följer på födelsedatumet, så att exempelvis kön eller ursprung inte går att utläsa.

147. Drogtester i skolan, både tvångsvisa och så kallat frivilliga, innebär en långtgående inskränkning i rätten till kroppslig integritet, och denna inskränkning uppvägs inte av de intressen den syftar till att tillgodose. Drogtester i skolan ska därför inte vara tillåtet. Arbetsgivare ska endast få utföra drogtestar på sina anställda om säkerheten på jobbet eller säkerheten för allmänheten riskeras av deras eventuella drogbruk.

148. Dagens tredjemansrevision tillgodoser inte krav på rättssäkerhet och skyddet för den enskildes integritet och bör därför upphävas.

149. Vid varje tvångsvist utförd kroppsvisitering av ordningsvakter eller poliser ska den visiterade få en skriftlig motivering för grunden för visiteringen och vart den kan vända sig för att framföra klagomål.

Globalt

För liberaler stannar inte strävan efter ett bättre samhälle vid nationens gränser. De grundläggande fri- och rättigheter som omfattar oss ska även gälla för människor i resten av världen. Vårt mål är en värld där allas lika värde respekteras, där alla ges chansen att lyckas och där individer lever i harmoni med varandra. Det är vårt ansvar att alltid stå upp för och stödja demokratiska krafter världen över.

DEMOKRATI I VÄRLDEN

150. Utvecklingen mot en allt mer global värld innebär ökad frihet och ökade möjligheter, men ställer samtidigt större krav på globalt samarbete.

151. En världsfederation, med begränsad makt, ska på sikt kunna garantera de mest grundläggande rättigheterna för alla människor.

152. Demokrati är den främsta garanten för fred och stabilitet i världen och minskar risken för väpnade konflikter.

153. Att bekämpa totalitära system och fattigdom samt främja demokrati och mänskliga rättigheter är hörnstenar i en liberal utrikes- och säkerhetspolitik.

154. FN har allt sedan grundandet fyllt en viktig funktion i att reglera och underlätta relationerna mellan världens länder och förenkla humanitära insatser. Dock har FN ofta använts som ett politiskt verktyg för diktaturer. FN måste reformeras, och dess beslutsprocesser bli mer demokratiska och präglas av större öppenhet, insyn och effektivitet. Åtskilliga enskilda organ inom FN-systemet saknar i praktiken all legitimitet, genom att arbetet domineras av korrupta diktaturer.

155. FN:s säkerhetsråd har stor makt i frågor som rör alla stater i världssamfundet, men dess sammansättning speglar Kalla krigets verklighet och inte dagens multipolära, globaliserade värld. Därför ska säkerhetsrådet utvidgas för att bättre representera världens regioner.

156. Som liberaler står vi upp för demokratiska krafter världen över. Vi stödjer därför demokratirörelser i diktaturer, samt värnar om demokratiska staters rätt att försvara sig och sina medborgare mot såväl inre som yttre hot.

157. Alla som bor i ett territorium som med våldsmonopol kontrolleras av en stat skall ha samma rätt till medborgarskap och rösträtt i samtliga val som övriga befolkningen i landet.

158. För att återskapa legitimiteten hos FN:s råd för mänskliga rättigheter bör ett demokratikrav för medlemskap införas.

159. Det är en mänsklig rättighet att behandlas lika oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Detta bör därför stå med i FN:s deklaration över de mänskliga rättigheterna samt i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

160. Enorma summor pengar strömmar årligen in till det svenska civilsamhället från diktaturer. Detta borde inte vara tillåtet. Det ska vara förbjudet för diktaturer att finansiera organisationer, föreningar eller trossamfund i Sverige.

GLOBAL SOLIDARITET

161. UNDP:s globala mål ska vägleda Sveriges globala solidaritet.

162. En fungerande marknadsekonomi är en av nycklarna till ekonomisk utveckling. Utvecklingsländer måste därför få hjälp med att bygga upp finansiella institutioner och en fungerande infrastruktur.

163. Syftet med svenskt bistånd ska vara att sprida frihet och stödja människor, länder och regioner i deras utveckling. Biståndet ska ges i form av utvecklings-, katastrof-, demokrati- och klimatbistånd. Det långsiktiga målet med biståndet är att det inte ska behövas men tills dess ska det svenska biståndet uppgå till minst 1 procent av BNI. Det övergripande målet med utvecklingsbiståndet ska vara demokrati, mänskliga rättigheter och feminism. Vårt bistånd ska inte kompensera för ledare som missköter sig utan istället stödja reformarbete, demokratisering och motverka korrupktion. Biståndet ska innebära jämställd fördelning av insatser samt sexuell och reproduktiv hälsa.

164. Det är viktigt att ineffektiva biståndsformer fasas ut, därför ska budgetstöd och andra ineffektiva former av utvecklingsbistånd avskaffas.

165. För att det svenska biståndet ska behålla sin legitimitet bör kampen mot korrupktion vara högt prioriterad.

166. Global solidaritet handlar inte bara om bistånd. Lika mycket handlar det om områden som migrations-, handels- och miljöpolitik. Därför ska dessa politikområden samordnas och liberaliseras för att bekämpa fattigdom i världen.

167. Många fattiga länder dignar under skulder som tidigare regimer dragit på sig. Det hämmar ekonomisk utveckling och global frihandel. Skuldavskrivningar ska kunna ske, men med krav på demokratiska och ekonomiska reformer. När en odemokratisk regim i ett land faller och ersätts av ett demokratiskt styre ska de utländska skulder som den gamla regimen ådragit sig avskrivas.

168. Tvångsarbete och avsaknad av fria fackföreningar är exempel på problem i många fattiga länder. Marknad, kapitalism och frihet är det effektivaste sättet att komma ur fattigdom och arbetstvång.

169. Vid allvarliga brott mot mänskliga rättigheterna bör Sverige införa ett så kallat MR- katastrofbistånd som ger stöd åt de människorna vars rättigheter kränkts.

FRIHANDEL

170. Enskilda individers frihet är en förutsättning för social, politisk och ekonomisk utveckling i alla länder. Marknadsekonomi är det ekonomiska system som ger de bästa förutsättningarna för en snabb resurstillväxt och därmed också social, ekonomisk, miljö- och jämställdhetsmässig utveckling. Sverige och EU ska aktivt stödja de länder som behöver hjälp med att bygga upp fungerande marknader.

171. Frihandel genererar välstånd och målet ska vara fri världshandel. Sverige och EU bör avskaffa handelshinder oavsett vad andra länder gör. I globala handelsorganisationer ska Sverige och EU verka för frihandel.

172. Världshandelsorganisationen (WTO) har en viktig roll i att skapa internationella regelverk för handel. Förhandlingsprocedurerna måste förändras och bli mer öppna för insyn. Därtill måste fattiga länder ges förutsättningar att delta i förhandlingar på lika villkor som andra länder.

173. Liberalismens skadeprincip omfattar även klimatpåverkande aktiviteter som i förlängningen inskränker någon annans frihet. Därför kan handelshinder som skapar incitament till att minska klimatpåverkan vara legitima.

174. 'The last mile' kallas den mest kostnadsintensiva delen av postsystemet, när brevet ska överlämnas till ett postombud eller till mottagarens dörr. Den är subventionerad för vissa länder genom en prisreglering från Världspostunionen (UPU). Genom sitt medlemskap i organisationen ska Sverige verka för att reformera postsystemet till att tillåta fri prissättning på 'the last mile' för att skapa rättvisa marknadsregler.

FRI INVANDRING

175. Rätten att bosätta sig var man vill, fri in- och utvandring, är en självklarhet. Visumtvånget för utländska medborgare ska avskaffas och utvisningsärenden avgöras i domstol. I väntan på total viseringsfrihet ska flyktingar kunna ansöka om asylvisum för inresa i EU. Pass ska då inte krävas. Sverige ska verka för att på sikt uppnå fri invandring till EU.

176. EU ska ge uppehållstillstånd på humanitära grunder. Tills dess att EU har ett gemensamt system för asyl som tillåter detta bör Sverige ha en humanitär ventil samt en kategori för övrigt skyddsbehövande som inkluderar människor som flyr väpnad konflikt, svåra motsättningar i landet eller miljökatastrofer.

177. I väntan på fri invandring ska det bli lättare för fler att invandra till och få stanna i Sverige. Den reglerade invandringen ska präglas av humanitet, rättssäkerhet och förutsägbarhet. Särskilt prioriterat är en friare arbetskraftsinvandring och en generös bedömning av flyktingskäl. En utvidgad legal invandring ger förutsättningar för att minska antalet papperslösa, det vill säga personer som vistas i Sverige utan tillstånd.

178. Arbetstillståndssystemet för arbetskraftsinvandring bör slopas. Den som får ett arbete bör endast behöva anmäla detta till migrationsverket. Det bör även vara möjligt att invandra till Sverige för att därefter söka arbete under en given tid under förutsättning att man kan försörja sig under tiden.

179. Att hjälpa flyktingar att ta sig till EU, vilket brukar kallas människosmuggling, ska inte vara förbjudet. Likaså ska transportörsansvaret avskaffas.

180. Flyktingstatus ska vara den naturliga statusen för en bifallen asylansökan. Grundregeln ska vara permanent uppehållstillstånd och asylansökan ska automatiskt beviljas efter sex månaders väntan.

181. Papperslösa och arbetssökande är en del av samhället och ska ha rätt till vård. Så länge vi inte har fri invandring ska papperslösa ges arbetstillstånd så snart de får ett arbete. Den som beviljats uppehållstillstånd i ett EU-land ska kunna öppna bankkonto i annat EU-land på samma villkor som det EU-landets medborgare.

182. Svenskt asylmottagande måste förbättras. Den asylsökande ska omedelbart och hela tiden hen befinner sig i Sverige vara delaktig i integrationsprocesser. Rättssäkerheten i domstolsförfarandet för asylärenden får inte äventyras av missriktad rationaliseringsiver. Den asylsökandes ombud ska utses av migrationsdomstolen. Asylbeslut ska ges skriftligt på den asylsökandes språk. Även personer som sökt asyl och hanteras som säkerhetsärenden ska prövas i ordinarie domstol, inte av regeringen. Asylskälen får aldrig underordnas.

183. En asylsökande bör kunna ändra i sin bakgrundsberättelse under asylprocessens gång utan att förändringen i sig självt hålls emot den asylsökande eller anses indikera en brist i den asylsökandes trovärdighet.

184. Den som under en asylprocess får ett jobb i Sverige bör kunna utföra ett spårbyte och stanna kvar i Sverige som arbetskraftsinvandrare. Nuvarande system begränsar dessutom möjligheten till spårbyte, och bör reformeras så att varje individ får börja arbeta i Sverige på de villkor som passar hen.

185. Till dess att fri invandring införts kommer det vara svårt att försörja sig under asylprocessen och tills dess behövs det därför ett ekonomiskt stöd för asylsökande och flyktingar som omfattas av massflyktsdirektivet. Nivån för det nuvarande stödet har inte höjts på mycket lång tid och har således urholkats av inflationen. Det bör höjas till en draglig nivå.

186. Varje gång Sverige döms av FN:s tortyrkommitté skall en oberoende utredning tillsättas för att fastslå vad som behöver förändras i svensk asylprocess för att detta inte ska upprepas. En utredning bör tillsättas så snart som möjligt för att granska den kritik som redan framkommit.

187. Utöver dagens regler för anhöriginvandring ska det vara fritt att återförenas i Sverige med anhörig så länge som den med uppehållstillstånd har försörjningsansvar. Sista länken ska återinföras för att bidra till en humanare flyktingpolitik.

188. Staten har misslyckats med att validera utländska examina och betyg tillräckligt fort. Privatisera valideringsprocessen och skapa förutsättningar för att effektivare validera välbehövlig kompetens. Multinationella bolag har större möjlighet än till exempel Socialstyrelsen att hålla koll på utbildningar i hela världen.

189. Sverige bör ta emot ett större antal kvotflyktingar årligen. Mottagande av kvotflyktingar ger människor en möjlighet att komma hit säkert, utan att fly över medelhavet, även innan transportöransvaret har avskaffats.

190. Sverige ska, som en del av det internationella arbetet mot förtryck och diktatur, som regel ta emot politiska visseblåsare på flykt.

191. Privat sponsring av flyktingar bör tillåtas i Sverige.

192. Regeln som säger att medborgare i länder utanför EU som är gifta och bosatta i Sverige ska utvisas om skilsmässa sker inom 2 år ska avskaffas.

193. Flyktingkonventionen behöver utökas med skrivelser om klimatflyktingar och klimatrelaterade säkerhetshot för att garantera att människor som flyr till följd av klimatkrisen får skydd.

FRED OCH SÄKERHET

194. Ett militärt försvar är en naturlig följd av varje stats rätt att försvara sig själv mot hot. För liberaler måste våldsanvändning dock ses som en sista utväg. Ett militärt försvar är en försäkring i de situationer då fredliga insatser inte räcker till.

195. Nato finns till för att värna freden, säkerheten och friheten i Europa och världen. Kollektivt försvar tillsammans med andra demokratiska stater ska avskräcka aggressioner och konflikter samt förebygga och hantera kriser. Sverige ska genom sitt medlemskap i alliansen verka för att försvars- och säkerhetspolitiken i högre grad avnationaliseras och istället byggs genom internationellt samarbete. En gemensam militär styrka för alliansen ska införas för att fördjupa samarbetet.

196. Alla länder, inte bara nordatlantiska, som önskar bli medlemmar i Nato och som uppnår kraven på att vara en liberal demokrati och rättsstat och som önskar bidra till den gemensamma säkerheten, ska välkomnas till alliansen.

197. Försvarsmakten måste vara en attraktiv arbetsgivare för att kunna fylla personalbehoven i alla kategorier. Det blir Försvarsmakten genom att erbjuda goda villkor för att ta anställning och stanna i sin anställning. En bakgrund i Försvarsmakten måste också ge goda förutsättningar för nästa steg i livet, bland annat genom att ge förbättrade möjligheter till vidare studier efter en längre tjänstgöring. Riktvärdet för personalkostnaderna som andel av försvarsbudgeten bör vara nära Nato-genomsnittet.

198. Sverige behöver ett modernt, allsidigt och starkt försvar. Försvaret ska kunna värna Sveriges territorium från angrepp tills hjälp från andra länder anländer. Det ska kunna bistå andra länder i vårt närområde samt delta i fredsoperationer i andra delar av världen.

199. Sveriges försvarsbudget som andel av BNP ska uppgå till minst NATOs målnivå.

200. Sverige bör vidmakthålla och vidareutveckla förmågan att verka militärt bortom det egna territoriet. Det kommer att höja våldströskeln för eventuella angripande och dessutom i högre grad undanhålla svenskt territorium från en konflikt. Det kommer också ge Sverige möjligheten att bistå andra länder i försvaret av deras frihet.

201. Andra politiska avvägningar än rent säkerhetspolitiska sådana skall inte tas i beaktande i den politiska styrningen av Försvarsmakten. Det gäller exempelvis industripolitiska eller arbetsmarknadspolitiska hänsyn.

202. Sveriges väpnade styrkor ska bygga på frivillighet och bestå av yrkesmilitärer och frivilliga. Värnplikt ska därför avskaffas.

203. Ett liberalt säkerhetspolitiskt tänkande stannar inte vid Sveriges gränser. Rätt till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter måste gälla i alla samhällen och för samtliga individer. Utrikes-, handels-, bistånds- och försvarspolitiken är instrument för att uppnå dessa syften.

204. Global nedrustning främjar stabilitet och en fredlig utveckling. De frigjorda resurserna kommer till fredlig användning, vilket framför allt är viktigt för högt militariserade stater i tredje världen. Sverige ska aktivt verka för global nedrustning. Så länge det finns aggressiva diktaturer i världen kan det ändå vara ett nödvändigt ont att några ledande demokratier innehar kärnvapen. Förbudet mot kemiska och biologiska vapen ska upprätthållas. Ytterligare spridning av massförstörelsevapen måste förhindras.

205. I syfte att stå upp för frihet och fred ska EU:s väpnade styrkor stegvis integreras genom gemensam upphandling av försvarsmateriel, fler multinationella förband och på sikt en europeisk försvarsmakt med en armé som deltar i Nato. EU:s försvarsutgifter ska uppgå till minst 2% av BNP.

206. Riktade sanktioner mot de styrande är att föredra som huvudregel framför sanktioner mot ett helt samhälle. Bojkotter kan i undantagsfall användas mot varor från ockuperad mark.

207. Det är världssamfundets skyldighet att skydda civilbefolkningen från folkmord, krigsbrott, terrorism, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Militära interventioner av demokratiska stater eller sanktionerade av det internationella samfundet, är legitima om de syftar till att stoppa dessa brott. I demokratiska länder saknar våldet som politiskt medel varje berättigande. Terror mot civilbefolkning kan inte accepteras i någon situation.

208. Sverige och EU ska bara exportera krigsmateriel till demokratiska stater. Av dessa stater krävs att de respekterar mänskliga rättigheter och att de förbinder sig att inte exportera krigsmateriel vidare till tredje land. Kontrollen av krigsmaterielexporten ska förbättras. Sverige ska även verka för att utveckla och upprätthålla FN:s vapenhandelsavtal.

209. Aktivt främjande av terrororganisationer ska inte vara tillåtet. Därför ska samröre som ligger utanför fri- och rättigheterna som regleras i grundlagen, förbjudas.

210. En hemlig särskild insatsstyrka ska bildas för att föra hem svenska medborgare som har blivit olovligt bortförda utomlands.

211. EU:s försvars- och säkerhetspolitik befinner sig i en formativ fas där Sveriges möjligheter att påverka dess utveckling är stora. Idag deltar Sverige för lite i samarbetet vilket minskar vårt inflytande och vad vi får ut av det, samtidigt som vi är med och delar på notan. Sverige bör därför ta en mer aktiv roll för ökat samarbete, genom att dels utfärda en nationell färdplan för PESCO, dels ingå i fler projekt och starta egna inom ramen för PESCO.

212. Globaliseringen och digitaliseringen har inneburit många fördelar, men de har också ökat våra sårbarheter. Samtidigt har främmande makts aktiviteter för att försvaga Sverige intensifierats. Sverige bör därför samarbeta mer med andra länder för att möta dessa digitala hot och bland annat ansluta sig till PESCO:s cyberförsvarsprogram. Vidare bör EU:s solidaritetsklausul omfatta även cyber- och påverkansattacker för att ytterligare stärka medlemsländernas försvar mot yttre hot i den digitala miljön.

213. För att skydda kritisk infrastruktur från utländsk makt som utgör ett säkerhetspolitiskt hot mot Sverige måste granskningen av förvärv stärkas och möjligheten att neka förvärv av säkerhetspolitiska skäl introduceras. Likväl bör Sverige verka för att EU ska kräva granskning av utländska investeringar i unionens kritiska infrastruktur, harmonisera kriterierna för dessa samt kunna stoppa förvärv som bedöms äventyra unionens säkerhet.

Ekonomi

Marknadsekonomi är det enda ekonomiska system som kan kombineras med liberalismen. Marknadsekonomi ger enskilda människor störst frihet. Det är genom fria val på en marknad som de bästa besluten fattas om vad som ska produceras. Statens roll är att ge ett stabilt och förutsägbart ramverk och goda förutsättningar för individen att verka.

FÖRETAGANDE

214. Den fria företagsamheten är den långsiktiga grunden för att det finns jobb att gå till och välstånd att njuta och fördela. För ett bra företagsklimat krävs bland annat välutbildad arbetskraft, väl avvägda skatter och satsningar på forskning.

215. I ett liberalt samhälle bör inte staten reglera reklam och dess innehåll, all form av marknadsföring bör tillåtas så länge den inte är vilseledande.

216. Staten ska inte leka riskkapitalister. Det riskerar skattebetalarnas pengar och driver fram ineffektiva allokeringar av marknadens resurser.

217. Näringspolitiken ska inte arbeta med vare sig bidrag, ekonomiska subventioner eller stöd till företag. Sådana åtgärder är ineffektiva och riskerar istället att snedvrیدا konkurrensen, skapa bidragsentreprenörer, hämma innovation och sänka produktiviteten i branschen.

218. Innovations- och näringspolitiken ska rensa bort onödiga regler och lagar samt skapa förutsättningsbara och långsiktiga spelregler.

219. Näringsverksamhet som är beroende av vädret bör inte kompenseras med skattefinansierade stödpaket. Den bör istället stå för sina egna risker.

220. Begravningsavgiften ska avskaffas och ersättas med en begravningspeng. För att främja konkurrens på begravningsmarknaden ska privat drivna begravningsplatser och krematorier, och begravingar på egen egendom tillåtas.

KAPITAL OCH ÄGANDE

221. Monopol uppstår oftast till följd av olika lagar och regler och missgynnar konsumenterna och leder till stagnation. Monopol ska i synnerliga och väl avgränsade situationer bekämpas genom konkurrenslagstiftning, annan lagstiftning ska granskas löpande så att onödiga konkurrens- och inträdeshinder rivs.

222. Konkurrenslagstiftning ska utgå från den europeiska inre marknaden istället för nationella marknader. Dessutom ska hinder för att köpa upp och sälja bolag mellan olika medlemsstater i EU rivas.

223. Avtalsfriheten mellan aktieägare är en viktig liberal princip och möjliggör dessutom en välfungerande marknadsekonomi. Kravet att en aktie maximalt får vara tio gånger så röststark som en annan ska därför avskaffas.

224. Förvaltning och ägande av mark är en grundläggande liberal princip. Detta bör politiken jämt ta hänsyn till när det kommer till frågor som rör markägarnas rättigheter till skydd och förvaltning av egen mark. Detta rör frågor som skogsnäring, mineralutvinning, jordbruk och djurförvaltning. I dessa hänseenden bör individens rättigheter vara i fokus snarare än personlig moral och politisk byråkrati.

225. Generellt sett är offentligt ägd mark ett hinder för den fria marknaden. Staten, regioner och kommuner ska inte äga mark som inte fyller en samhällsnyttig funktion.

226. Expropriering är en allvarlig kränkning av äganderätten och bör undvikas. Det kan dock legitimeras om synnerliga skäl föreligger.

227. Den sjätte AP-fonden är en obehaglig kvarleva från löntagarfonderna, som har misslyckats med sina mål och förstört fungerande marknader. Den sjätte AP-fonden ska därför avvecklas.

228. Upphovsrätten möjliggör effektivare informations-spridning. Rätt utformad kan den stimulera fritt idéutbyte, innovation och ett rikt kulturliv. Dagens lag måste dock anpassas till den tekniska situationen. Uppsåtlig förmedling av upphovsrättsskyddat material mot upphovsmannens vilja måste kunna beivras och berättiga till skadestånd. Enskild privat spridning av material bör inte resultera i påföljd.

229. Dagens långa skyddstid för upphovsrätten är oproportionerlig och gynnar inte kulturellt skapande i tillräcklig utsträckning. Den ekonomiska upphovsrätten (rätten att nyttja verket) ska gälla fram till upphovsmannens död. Efter det får vem som helst nyttja verket. Upphovsrätten ska inte kräva någon registrering.

230. Patentsystemet måste förändras för att passa modern teknik, vad gäller så väl verkshöjd, beskrivningens utformning som giltighetstid.

231. Genteknisk forskning är ett medel för att skapa bättre förutsättningar för människan. Patent avseende genrelaterade uppfinningar ska vara tillåtna, men företag ska inte kunna få patenträtt på redan befintliga organismer, så kallad biopiracy.

232. Kassettagiften bör avskaffas då den är godtycklig och inte löser någon av sina uppsatta målsättningar.

233. Myndiga bröstarvingars rätt till laglott ska avskaffas, och vid arvskifte i övrigt ska testamente gälla fullt ut.

234. Allmänna arvsfonden ska läggas ner. Kvarlåtenskapen från människor som saknar arvingar ska gå till statsbudgeten istället för att slösas på projekt långt utanför statens kärnuppgifter.

235. Den statliga insättningsgarantin uppmanar till oansvarigt risktagande från bankerna, och ska således avskaffas. Vidare bör staten vara ytterst restriktiv med nödlån och lånegarantier till privata företag. Detta ska vara förbehållet endast ett fåtal systemkritiska institutioner.

236. För att öka förutsägbarheten och stabiliteten i ekonomin bör penningpolitiken skötas av en oberoende riksbank med huvudmål att upprätthålla en långsiktigt stabil inflationstakt.

237. Den svenska jordförvärvslagen ska reformeras och möjliggöra för juridiska personer att förvärva skogs- och jordbruksmark.

238. För att bankerna ska bära sina egna risker ska Sverige införa kassakrav. Staten ska undvika att subventionera eller rädda banker som riskerar att gå omkull.

239. Kommersiellt bruk av annans privata mark med hänvisning till allemansrätten ska förbjudas. Vill man tjäna pengar på någon annans mark är det självklart att markägaren ska bestämma spelreglerna.

240. Privat ägande av mark och resurser på himlakroppar ska möjliggöras genom omförhandling av Outer Space Treaty.

ARBETE

241. Flexibiliteten på den svenska arbetsmarknaden måste öka. Flexibel trygghet skapas genom att ha ett skydd kopplat till personen snarare än anställningen. Vi förespråkar ett system där det är lätt att anställa och säga upp samtidigt som ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen är höga men snabbt avtagande, så kallad flexicurity.

242. Lagen om anställningsskydd (LAS) snedvrider arbetsmarknadens maktbalans och ska därför avskaffas. Till dess att LAS har avskaffats ska turordningsreglerna tas bort.

243. Förutsättningar för jobb skapas bäst genom generella åtgärder. Generella åtgärder har jämfört med riktade åtgärder två viktiga fördelar, dels att de leder till system som är enkla och transparenta, dels att de inte riskerar att få snedvridande, negativa effekter.

244. Jobb för unga skapas genom vägar in på arbetsmarknaden och ett bra utbildningsväsende. Ungdomsgarantin är onödig då minimala krav på motprestation ställs. Den har närmast karaktären av ett bidrag, men är inte behovsbaserad så även välmående unga, som inte behöver något stöd, kan erhålla ersättning. Ungdomsgarantin ska därför avskaffas.

245. Lärlingsanställningar är en positiv anställningsform som ger ungdomar en chans att lära sig ett yrke och lättare komma in på arbetsmarknaden. De ska därför uppmuntras.

246. Staten ska inte vara en del av lönebildningen. Den ska förhandlas fram av arbetsmarknadens parter och svenska kollektivavtal ska gälla. Organisationer ska däremot inte ha förhandlingsmonopol i lag och ska aldrig kunna bestämma över ickemedlemmar eller skriva avtal som är bindande för dem. Individuell lönesättning är en viktig del av en arbetsmarknad där den enskildes makt ökar och står inte i motsättning till kollektivavtal.

247. Arbetstidslagen ska avskaffas och arbetsmarknadens parter ska kunna bilda fria avtal utan statlig inblandning i arbetstidsregleringen.

248. Företagare ska få bestämma själva när på dygnet de vill förlägga sin verksamhet. Förbudet mot nattarbete ska avskaffas för alla företag och branscher.

249. Lex Laval-lagen som givit utländska företag i Sverige en möjlighet att freda sig mot stridsåtgärder när de uppfyller de arbetsvillkor som ställts i EU-lagstiftning är positiv och viktig för den fria rörligheten inom unionen. Utstationeringslagen ska därför ändras för att bevara denna möjlighet.

250. Kravet på annonsering av tjänster inom Sverige, EU, ESS och Schengen ska avskaffas i syfte att förenkla för arbetskraftsinvandring.

251. Frivillig organisering i fackförbund respektive arbetsgivarorganisationer ska varken uppmuntras eller motverkas. Balansen på arbetsmarknaden ska säkerställas genom att de specifika förmånerna för både fackförbund och arbetsgivarorganisationer avskaffas.

252. För att utjämna styrkebalansen mellan arbetsmarknadens parter ska stridsåtgärderna vara proportionella i förhållande till det syfte och resultat åtgärden är ägnad att uppnå. Det fackliga vetot mot entreprenader ska avskaffas. Fredsplikten vid tecknat kollektivavtal är inte säkerställd genom den fackliga möjligheten till sympatiåtgärder. Detta leder till att oskyldiga företagare drabbas vid konflikter de ofta inte kan påverka. Rätten till sympatiåtgärder ska därför avskaffas.

253. Anställningar i den offentliga sektorn är i dag en kvinnofälla. För att få en bättre fungerande lönebildning och på sikt högre löner ska uteblivna löneutbetalningar under strejk gentemot offentliga arbetsgivare fonderas och skiftas ut till medborgarna som ersättning för utebliven offentlig service.

254. Ett jämställt arbetsliv är nyckeln till ett jämställt samhälle. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att välja yrke, utbildning och arbetsplats. Många kvinnodominerade yrken finns inom offentlig sektor. För att motverka löneskillnader bör offentlig sektor utsättas för konkurrens.

255. Den ekonomiska risken för arbetsgivare som lönediskriminerar anställda ska öka genom att höja ersättningarna till de drabbade.

256. Diskrimineringslagen ställer idag krav på att arbetsplatser ska vidta aktiva åtgärder för att uppnå lika rättigheter och möjligheter endast när det gäller vissa av diskrimineringsgrunderna. Dessa regler ska i lagen utökas så att alla diskrimineringsgrunder omfattas.

SKATTER

257. Skatternas huvudsakliga syfte är att ge resurser för att bekosta offentliga åtgärderna. Samtidigt är det viktigt att skattesystemet är utformat så att det gynnar en effektiv resursanvändning, uppmuntrar till arbete, sparande och företagande. Det ger goda förutsättningar för en långsiktig hög tillväxt. Det överordnade målet för skattepolitiken ska vara att ge individen så stor makt över sitt liv som möjligt.

258. Tillgången till kapital spelar en viktig roll för möjligheterna att starta och utveckla företag. Skattereglerna ska därför vara utformade så att det blir lättare att bygga upp kapital och investera.

259. Bolagsskattens nivå är en viktig faktor vid företags lokaliseringsbeslut. Sverige ska därför ha en konkurrenskraftig bolagsskatt som lockar företag att etablera sig i Sverige.

260. Källskatten, det vill säga att skatten betalas av arbetsgivaren innan medborgaren fått se sina pengar, är den enskilt viktigaste faktorn till att Sveriges skattetryck tillåtit stiga så högt. Ett system där personer själva på ett eller annat sätt betalar sin skatt skulle både öka medvetandet kring hur hög skatten är och tvinga staten att motivera nya skatter på ett mer utförligt sätt. Källskatten ska därför avskaffas.

261. Dagens arbetsgivaravgift är till stor del ren skatt, utan samband med vad den som betalar får ut. Arbetsgivaravgift ska redovisas tydligt på lönebeskedet, och enbart tas ut på den ersättningsgrundande delen av lönen.

262. Löneavgiften i arbetsgivaravgiften ska avskaffas och samtidigt ska arbetstagaravgiften byta namn till socialförsäkring.

263. Statskassans inkomster ska utgöras av inkomst-, konsumtions-, kapital- och punktskatter som tas ut på ekonomiska transaktioner. En fastighetsskatt baserat på markvärde ska införas, för att uppmuntra till bostadsbyggande.

264. Av pedagogiska och demokratiska skäl måste skillnaden mellan skatter och avgifter tydliggöras. Avgifter erläggs för direkt motprestation och skatter för allt annat.

265. Progressiv skatt med konstant marginaleffekt, så kallad platt skatt, bör införas. Detta innebär att samma skattesats gäller för alla inkomster över grundavdraget. Detta innebär också att försörjningsstödet trappas ned successivt i takt med att lönen ökas. Första steget på vägen till platt skatt en sänkning av nivån på den statliga inkomstskatten.

266. Beskattningen av kapitalinkomster bör ske genom en så kallad boxmodell och de otaliga undantagen och särreglerna ska tas bort. Samtidigt bör den generella skattenivån sänkas till en internationellt konkurrenskraftig nivå, för att attrahera investerare och premiera privat sparande. Vidare ska ränteavdraget sänkas och på sikt upphöra.

267. När en vara eller tjänst momsbeläggs, ska momssatsen vara densamma oberoende av vilket slags vara eller tjänst det är som beskattas.

268. Det kommunala balanskravet ska reformeras. Kommuner med god ekonomisk hushållning ska tillåtas gå med tillfälliga underskott.

269. Självkostnadsprincipen bör skärpas för att kommuner inte ska frångå den med hjälp av kommunala bolagskoncerner.

270. En balansgång mellan god kvalitet i den kommunala verksamheten och ökad institutionell konkurrens ska nås via en genomgripande kommunsammanslagning med bibehållet kommunalt självstyre.

271. Reklamskatten är en skatt som förhindrar företag och föreningar att stå på egna ben och klara sig utan offentligt stöd. Därför bör den avskaffas.

272. Konsumtion av energi ska inte punktbeskattas och därför ska energiskatten avskaffas. Energilagen som bidrar med systemtjänster ska i större utsträckning kompenseras. Systemtjänster och infrastruktur för energi ska bekostas av elnätsavgifter.

273. Till förmån för enhetligt lägre skatt ska alla icke-generella avdrag, exempelvis RUT och ROT, avskaffas.

274. Enskilda punktskatter som ska styra konsumtionen och produktionen av alkohol, tobak, nikotin och spel är ett uttryck för statlig moralism och ska därför avskaffas.

INFRASTRUKTUR

275. Viktig infrastruktur, så som elnät, vägar och järnvägar, ska garanteras av det offentliga och, via icke vinstdrivande myndigheter, tillhandahållas marknadens aktörer. Det ska dock vara möjligt även för privata aktörer att tillhandahålla infrastruktur.

276. För att lösa trängsel och lokala miljö- och hälsoproblem ska regioner och kommuner kunna införa trängselavgifter för vägtransporter. Trängselavgifter innebär att man betalar för utnyttjandet av den begränsade resursen vägutrymme. Det är något bra och trängselavgifter är därför en bra lösning i alla orter med mycket trafik.

277. För att motarbeta koldioxidutsläpp och öka finansieringsbasen för vägbyggen och vägunderhåll bör vägtullar och andra trafikavgifter införas. De som utnyttjar det offentliga vägnätet ska i större utsträckning stå för underhålls- och utbyggnadskostnader.

278. Kollektivtrafik är en viktig samhällsuppgift som bör kunna subventioneras av regioner eller kommuner.

279. All offentlig tåg- och kollektivtrafik ska ha ett gemensamt biljettsystem för att förenkla för resenärer och undvika skattefinansierat dubbelarbete.

280. Åldersgränsen för bilkörkort ska sänkas till 16 år.

281. Hastigheten för EPA- samt A-traktorer ska höjas till 70 km/h. Dessutom ska AM-körkortsutbildningen inkludera uppkörning.

282. Trafikverket är idag en ineffektiv myndighet med ett för stort uppdrag. Därför ska den återgå till sin tidigare uppdelning som två myndigheter; Banverket och Vägverket.

283. Trafikverket ska få möjlighet att införa fri hastighet på lämpliga vägar.

284. Kravet på stopplikt vid rödljus ska ej gälla vid högersväng för cyklister.

285. Områden utan personbilstrafik ska etableras och expanderas i stora svenska städer och framtida riktningen inom stadspanering ska vara städer utan personbilstrafik.

286. Det ska vara lättare för samfälligheter att inrätta laddstationer för elbilar. Idag behöver de ansöka om att få sitt anläggningsbeslut ändrat av lantmäteriet vilket är krångligt och dyrt. Därför behöver det kravet slopas.

287. Vattenbrist, läckage och föroreningar i vattenledningar är återkommande problem. För att möjliggöra investeringar i vatteninfrastrukturen ska kommuner sätta marknadsmässiga VA-taxor och fondera intäkterna. VA-taxor ska dock aldrig användas för andra kommunala utgifter.

288. En privat marknad för avfallshantering är att föredra framför ett kommunalt monopol. Därför ska det kommunala avfallsmonopolet avskaffas.

BOSTÄDER OCH SAMHÄLLSBYGGNAD

289. Kommuner inskränker idag äganderätten genom det kommunala planmonopolet. De har makten att specificera exempelvis byggnaders storlek och antal rum. Man ska i största möjliga mån få bygga vad man vill på sin egen mark. Därför ska det kommunala planmonopolet avskaffas.

290. Tills det kommunala planmonopolet är avskaffat ska detaljplanerna göras mer generösa och svårare att överklaga för andra än den sökande. Det ska även finnas en möjlighet till privat initiativrätt för detaljplaner i samtliga kommuner, vilket innebär att den som önskar se en detaljplaneändring kan skicka in ett förslag till kommunen som sedan tar ställning till förslaget.

291. Bruksvärdessystemet för hyresrätter har planekonomins alla kännetecken; det är dyrt, ineffektivt, orättvist och korrupt. Människors önskemål ska styra produktion och hyressättning av bostäder. För detta krävs en hyresmarknad med fri hyressättning.

292. Strandskyddet, som innebär ett förbud mot vattennära bebyggelse, är alltför strikt för att uppnå syftet med att skydda växt- och djurliv. Strandskyddet ska avskaffas och ersättas med mer ändamålsenliga regler.

293. Bostadsbidragets nuvarande utformning är oförenlig med fri hyressättning då det skapar ett prisgolv för boende. Därför ska bostadsbidraget avskaffas. Boendekostnader ska täckas av ett behovsprövat försörjningsstöd.

294. De allmännyttiga bostadsbolagen ska avvecklas och fastighetsbeståndet säljas i den takt som marknaden medger. Ett sätt att minska segregationen är att undvika ensidig sammansättning när man bygger nya och förtätar i gamla bostadsområden. För detta krävs en fri hyresmarknad. Som en del i en friare hyresmarknad borde förköpsrätten och besittningsskyddet avskaffas. Ekonomiskt utsatta hushåll som inte kan hitta en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden ska erbjudas bostäder genom ett system med social housing, som är bostäder med subventionerade hyror.

295. K-märkningar ska delas ut oerhört restriktivt och inte efter en liten elits tycke, då de ofta uppfattas som både märkliga, felaktiga och står i vägen för modernisering och förädling av privat egendom.

296. Planprocessen bör digitaliseras. Användandet av gemensamma definitioner inom planprocessens innehåll ska uppmuntras och tillgången till data ska vara öppen. Detta i kombination med en privat initiativrätt skulle innebära ett effektivt sätt att förkorta ledtiderna i planprocessen.

297. Vid tillbyggnad av produktionsenheter för förnyelsebar energi på egen fastighet ska inget bygglov krävas. Tills dess ska kommuner förbjudas att ta ut administrativa avgifter för ändringar i befintliga detaljplaner eller för upprättandet av nya detaljplaner som syftar till att möjliggöra byggnation eller installation av produktionsenheter för förnyelsebar energi.

298. Normer för bostäder och byggande gör det dyrare att bygga, framförallt mindre lägenheter. Marknaden är bättre på att möta de krav som ställs av invånarna än det offentliga. Därför ska de nationella byggnormerna kraftigt reduceras och den lokala möjligheten att införa lokala särskilda krav för exploatering ska avskaffas.

299. Maktbalansen mellan hyresgästföreningar och fastighetsägare måste balanseras. Ingen av parterna bör ha förhandlingsrätt.

300. Det behövs en större mångfald av bostadsformer. Dagens regleringar av bostadsformer begränsar många gånger innovationer. Bostadsformer bör inte regleras i lag och lagen bör ändras så att flexibelt ägande blir möjligt.

301. Exkluderade design bör enbart användas restriktivt i offentlig stadsplanering.

302. Den offentliga verksamheten ska inte cementera könsroller. Därför ska offentliga toaletter vara könsneutrala, omklädningsrum kompletteras med könsneutrala alternativ och badhus ej använda könsspecifika klädregler.

303. Alla medborgare som uppehåller sig på en, av myndighet bedömd utsatt plats, under huvuddelen av ett dygn, ska ha tillgång till skyddsplats.

304. För att öka rörligheten på bostadsmarknaden ska kapitalvinstskatten för primärbostäder, även kallat reavinstskatten och stämpelskatten avskaffas.

305. Amorteringskravet tvingar låntagare att betala av en del av sitt bostadslån varje månad, vilket leder till att framför allt unga, med lägre inkomster, måste lägga en stor del av sina månadsutgifter på bostadslån. Därför ska amorteringskraven avskaffas.

306. Krav på att varje lägenhet måste ha tillgång till parkering är förlegad och bidrar till höjda hyror för hyresgäster. Dessutom upptar det mark som annars hade kunnat användas till annat. Därför ska kravet avskaffas. Därutöver är tillhandahållandet av parkeringsplatser inte en central uppgift för kommuner. Därför ska kommuner generellt sett inte subventionera parkeringsplatser utan detta ska skötas av marknaden genom upplåtelse av parkeringsmarken till privata aktörer. Kommuner ska inte heller införa särskilda parkeringstal eller parkeringsnormer i detaljplaner.

307. Riksintressen, som är avsedda att skydda nationellt viktiga områden, påverkar bostadsbyggandet negativt och är oförutsägbara. En regelbunden omprövning av riksintressen ska införas, med striktare kriterier för vad som ska kvalificera ett område som riksintresse. Om dessa planerade åtgärder inte påbörjas inom en fastställd tidsperiod, ska området inte längre betraktas som ett riksintresse.

308. Det kommunala vetot vid riksintressen ska avskaffas.

AVREGLERINGAR

309. Staten ska inte äga några företag då det är olämpligt att den som bestämmer reglerna på marknaden deltar på densamma. Offentlig verksamhet ska ske i myndighetsform eller inte alls. Statligt och kommunalt ägda bolag medför att politiska och ekonomiska intressen blandas samman. Sådana företag med syfte att bedriva kontinuerlig affärsverksamhet ska därför inte finnas, de ska säljas.

310. Staten har för många myndigheter och det offentliga finansierar för många formellt fristående institutioner. All statlig verksamhet bör regelbundet beslutas om genom system med så kallade solnedgångsparagrafer och regleringsgilotiner.

311. Public service ska inte tillhandahålla program som lika gärna kan tillhandahållas av privata företag. Public service ska sända allmän information, nyheter, regionala program, program som fördjupar och stimulerar det offentliga samtalet och program på minoritetsspråk, i den mån sådana program inte tillhandahålls på privat väg.

312. Medie- och presstöd motverkar en fri mediemarknad och riskerar att ge upphov till statlig mediepåverkan. Därför ska alla former av medie- och presstöd avskaffas.

313. Den statliga arbetsförmedlingen ska helt och hållet avvecklas. De av myndighetens uppgifter som är verkligt effektiva kommer i stället att skötas på ett ännu effektivare sätt av andra aktörer så som alternativa förmedlingar och bemanningsföretag. Deras verksamhet är nämligen beroende av att de lyckas få ut människor i arbete.

314. De statliga spelföretagen ska säljas ut och det statliga kasinomonolet avskaffas. Spelberoende ska hanteras genom ökad information och adekvat beroendevård.

315. Det svenska exportstödet ska avvecklas. Exportkreditnämnden, Svensk exportkredit och den statliga myndigheten för försvarsmaterielexport ska läggas ned.

316. Statsmakten ska inte äga, driva eller besluta om enskilda anläggningar för produktion av energi. Staten ska formulera krav på säkerhets- och miljöområdet som producenterna måste uppfylla.

317. Offentlig-privat samverkan (OPS) kan vara ett sätt för det offentliga att finansiera investeringar som inte hanteras direkt på den privata marknaden, men låta privata aktörer hantera risker kopplade till ny teknik eller fördyrningar i genomförandet. I stället för att betala löpande kostnader eller betala för byggandet och sedan stå för underhåll, beställer den offentliga sidan en allmän nytthet och betalar en förutbestämd ersättning för den, till den leverantör som kan lova att bygga och underhålla den.

318. Vid beslut om serveringstillstånd borde ej personliga åsikter, egen ekonomi eller hemförhållanden och liknande tas i beaktning. Man borde inte heller behöva sälja mat eller ha ett kök i lokalen för att få servera alkohol. Sveriges kommuner ska inte få ha rätt att lägga sig i hur länge krogarna får servera alkohol, det ska regleras på den fria marknaden. Krögare ska inte heller behöva lämna en anmälan till kommunen ifall de säljer sprit de kryddat själva.

319. Reglerna för alkoholservering vid större evenemang ska ändras så att hela evenemangsområdet kan få serveringstillstånd.

320. Den utmaningsrätt som finns i vissa kommuner är positiv, då den kan spara skattebetalarna pengar och skapa värdefull konkurrens om tidigare offentliga uppdrag, och ska därför gälla på statlig nivå.

321. Offentliga myndigheter och enheter bör sträva efter att upphandla varor och tjänster i mindre enheter. Dagens regelverk kring upphandling bör förenklas för att minska transaktionskostnaderna för anbudsgivarna.

322. På en fri marknad kan kunder både välja och välja bort. Statliga regleringar blir oftast trubbiga och sämre än marknaden på att bedöma kompetens. Bruket av yrkeslicenser och legitimationer bör därför minimeras.

323. Regleringarna kring så kallade förströelsespel ska tas bort.

324. Lagstadgad personalliggare ska avskaffas.

325. Huruvida en individ väljer att bo i stad eller på landsbygden är inget som staten bör intressera sig för. Samtliga landsbygdsstöd bör därför avskaffas.

326. Offentliga institutioner ska i större utsträckning undvika att konkurrera med kommersiella affärsverksamheter som caféer och kiosker.

327. Rökförbud är en inskränkning på både näringsfrihet och äganderätten och omöjliggör vissa verksamheter. Rökförbuden både inomhus och utomhus bör därför avskaffas. Det bör vara upp till näringsidkare och det offentliga att bestämma om hur rökning får förekomma inom respektive verksamheter. Det bör också bli tillåtet att röka på fler offentliga platser.

328. Fria medborgare borde inte hindras från att bära exempelvis pepparspray. Icke-dödliga vapen ska legaliseras.

329. Destillering av alkohol i hemmet för egen förbrukning ska tillåtas, precis som tillverkning av öl och vin.

330. Upphandling av kontrakt inom European Space Agency (ESA) är bundna till företag inom respektive medlemsland. För att öka innovationen och konkurrensen ska fri, landsoberoende, konkurrens inom ESA-upphandlingar råda.

331. Ordningslagens förbud mot porrföreställningar är moraliserande och ska avskaffas.

332. Sjölagens promillegräns för rattfylleri till sjöss ska mildras.

333. Metallsökare ska kunna användas utan tillstånd av länsstyrelsen.

Välfärd

Den liberala välfärdspolitikens syfte är dels att omfördela resurser över livet, så att alla betalar skatt under de yrkesverksamma åren för att i gengäld komma i åtnjutande av stöd i livets början och slut, dels att omfördela resurser till behövande exempelvis under perioder av arbetslöshet eller sjukdom.

VALFRIHET OCH VÄLFÄRDENS FINANSIERING

334. Grundläggande välfärdstjänster inom sjukvård, utbildning och viss omsorg ska kunna finansieras via skattsedeln.

335. På lång sikt ska den offentliga finansieringen av sjukvården ersättas med obligatorisk sjukvårdsförsäkring. För dem som står utanför samhället och inte kan skaffa en försäkring bör offentligt finansierad sjukvård finnas tillgänglig som ett sista skyddsnet.

336. Så länge kvalitén är god ska välfärdstjänster kunna bedrivas i privat regi med vinstuttag.

337. Ett liberalt välfärdssystem har som utgångspunkt att så många beslut som möjligt ska fattas av vårdtagaren eller av professionen, istället för av politiker. Därför ska valfriheten i vården vara utbredd, transparent och förståelig för vårdtagaren.

338. Skatteutjämningsystemet leder till att vissa kommuner kan komma undan med att missköta ekonomin på bekostnad av skötsamma kommuner, som annars hade kunnat lägga överskottet på skattesänkningar eller förbättringar i verksamheten. Därför bör skatteutjämningsystemet i sin nuvarande form kraftigt reduceras och staten ska ersätta utgifter som tvingas på kommunerna. Skatteutjämningsystemet ska skapa incitament till minskat slöseri och kommunsammanslagningar. Fler kommuner ska slås ihop på lokalt initiativ.

339. Den gemensamt finansierade välfärden ska syfta till att ge alla människor samma livschanser. Generationsutjämning ska ske mellan arbetsföra och yngre snarare än mellan arbetsföra och äldre.

340. Svensk sjukvård uppvisar stora brister avseende tillgänglighet och servicenivå. Tills sjukvårdssystemet har övergått till privata och obligatoriska sjukvårdsförsäkringar ska vården i större utsträckning utföras av privata aktörer och regionernas verksamhet effektiviseras.

341. Det ska vara möjligt att betala för tilläggstjänster när man är brukare i offentlig sektor, på samma sätt som andra individer kan välja att lägga pengar på olika servicetjänster. Vad som ingår i det offentliga åtagandet måste alltid vara tydligt. En ökad marknadsstyrning kan också göra det lättare att höja kvaliteten genom att tydliggöra vilka behov och brister som finns.

342. Prioriteringarna i den offentliga sjukvården måste synliggöras. Den gemensamt finansierade sjukvården ska prioritera åtgärder som förlänger liv med god livskvalité.

BIDRAG

343. Socialförsäkringarna ska vara självfinansierande och inte gå med vinst. De obligatoriska socialförsäkringarnas uppgift är att sprida risker som annars skulle ha varit orättvist fördelade jämnt över hela befolkningen. Det är naturligt att ersättningsnivåerna i dessa försäkringar har ett tak.

344. I sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen är det nödvändigt med en bortre parentes. En period med hög ersättningsnivå ska följas av en förutsägbar nedtrappning till en miniminivå. Det är orimligt att en person i oändlighet ska få ersättning kopplad till lön för ett arbete som inte har utförts på åratal. I de fall en omskolning till ett annat yrke är nödvändigt bör detta stöttas av det offentliga.

345. Försörjningsstödet ska kvarstå som ett yttersta skyddsnät, men för att undvika höga marginaleffekter bör det vara belopps- snarare än behovsstyrt. På arbetsföra ska krav på motprestation ställas. Försörjningsstödet huvudsakliga uppgift får aldrig bli att förse stat och kommun med billig arbetskraft.

346. Dagens pensionssystem ska privatiseras genom att pensionsavsättningar betalas direkt till ett privat eller partsägt pensionsbolag. Pensionsmyndighetens roll som försäkringsgivare upphör, medan statens ansvar blir att säkerställa att samtliga medborgare innehar någon form av pensionssparande som uppfyller specifika kriterier, såsom låga avgifter och livslånga utbetalningar. Nuvarande pensionsrätter omvandlas till inkomstobligationer, en ny typ av statsobligationer som följer inkomstutvecklingen, som kan säljas på finansmarknaden. Tills dessa system är infört ska samtliga delar av inkomstpensionen överföras till premiepensionen och därmed investeras i finansiella tillgångar eller de nya inkomstobligationerna.

347. Den statliga garantipensionen får aldrig bli så hög att det lönar sig att inte arbeta eller så låg att det inte lönar sig att ha arbetat. Tjänstepensionssystemet är i grunden ett bra system som på sikt bör utgöra en större andel av totalpensionen.

348. Friskvårdsbidraget ska avskaffas.

FÖRÄLDRASKAP

349. En utveckling där människor kan välja att inte genomgå en graviditet utan istället använda sig av artificiella livmodrar är positiv. Det är långt mindre farligt för både livmoderbäraren och barnet. Sverige bör stödja och uppmuntra medicinsk forskning som möjliggör detta.

350. Ett barn bör kunna ha fler än två vårdnadshavare.

351. Fördelning av vårdnad ska alltid utgå från barnens bästa. Föräldrakompetens har inget med kön att göra och ingen ska ha en fördel av sin könstillhörighet vid fördelning av vårdnad. Varje barn i vårdnadstvist ska tilldelas ett eget juridiskt ombud, detta för att säkra att barnets bästa ligger till grund för beslutet.

352. Föräldraförsäkringen ska vara individualiserad. Dagarna ska delas lika mellan barnets vårdnadshavare och inte kunna överlätas.

353. Föräldraförsäkringen bör kortas och flexibiliteten i när dagarna kan tas ut bör minskas.

354. Barnbidraget ska avskaffas.

355. Arbetsgivaravgiften för vikarier till föräldralediga ska sänkas. Genom att minska kostnaden att ha anställda föräldralediga minskas den strukturella diskrimineringen av kvinnor.

356. Ungdomsmottagningar fyller en viktig funktion för ungdomars hälsa. Alla ungdomar ska vara välkomna till mottagningar, därför ska en tolk finnas vid behov. Ungdomsmottagningarna ska även knytas till regionerna och verksamheten ska kunna läggas ut på entreprenad.

357. Barn som har separerade föräldrar ska ha rätt till två eller fler folkbokföringsadresser.

VÅRD, OMSORG OCH PSYKIATRI

358. Sjukvården ska ha som mål att utjämna skillnader i patientvård mellan könen. Forskningsrådet ska motverka det kunskapsgap som idag råder i den medicinska forskningen mellan mäns och kvinnors kroppar. Ett tydligt genusperspektiv ska finnas med i framtagningen av nya medicinska metoder och ny medicin. Sjukvårdsstatistik ska redovisas och analyseras ur ett genusperspektiv.

359. För att stärka sambandet mellan forskning och högspecialiserad sjukvård bör universitetssjukhusen förstatligas.

360. Vårdgarantin ska ändras från 90 till 30 dagar och regioner som bryter mot vårdgarantin och inte heller hänvisar berörda patienter till en annan region bör tvingas betala skadestånd.

361. Det är viktigt att vårdgarantin omfattar även psykiska sjukdomar och att köerna kortas så att inga skickas hem utan att ha fått hjälp av kompetent vårdpersonal. För att korta köerna är det viktigt att fler vårdgivare engageras. Informationen om somatiska och psykiska sjukdomar i skolan ska likställas. Fram till dess att försäkringsbaserad vård är införd i Sverige så ska alla ha rätt att uppsöka privat psykiatrisk vård på regionens bekostnad efter vårdgarantins tider.

362. Steget mellan psykiatrisk slut- och öppenvård är idag för långt vilket leder till att människor hamnar i kläm. Därför bör regionerna införa mellanvårdsavdelningar för att underlätta övergången mellan vårdformerna.

363. Att vårdnadshavaren har rätt att neka sitt barn möjlighet till psykisk vård trots officiell bedömning av psykolog eller liknande är fel. Därför ska barnet med behov själv kunna söka och välja vård utan varken vårdnadshavarens vetskap eller tillåtelse.

364. Den som behandlas hos Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och ska övergå till vuxenpsykiatri ska få möjlighet att slutföra behandlingen på BUP. Därtill ska övergången mellan BUP och vuxenpsykiatri ske säkert och strukturerat.

365. Relevanta personalkategorier inom offentligt finansierade välfärdstjänster ska ha HBTQ+ kompetens.

DROGER OCH BEROENDE

366. Det statliga detaljhandelsmonopolet på alkohol genom Systembolaget ska avskaffas. Det ska stå var och en fritt att sälja alkohol till konsumenter.

367. Kravet på hälsovarningar i alkoholreklam och på tobaksförpackningar syftar till att skrämja och skuldbelägga människor bort från konsumtion av dessa varor. Istället ska staten konstruktivt hjälpa människor med problematiskt bruk genom att erbjuda vägledning för hur brukare kan minimera sin skada och var de kan vända sig för vård och stöd.

368. Individer som fyllt 16 år ska få köpa alkoholhaltiga drycker av mellanklass samt tobaksvaror och elektroniska cigaretter i licensierade butiker.

369. Även unga fastnar i tobaksberoende och bör därför ges en rimlig chans att ta sig ur detta beroende. Åldersgränsen för köp av produkter mot tobaksberoende bör därför tas bort.

370. Substitutionsbehandling och ordnade sociala förhållanden är ofta förutsättningar för att kunna ta sig ur missbruk av vissa substanser. Missbruksvården ska ske enligt evidensbaserade behandlingssmetoder och inte präglas av moralism. Vårdgarantin ska omfatta även missbruksvård. I vissa fall kan det också vara möjligt att ge missbrukare den narkotika som de är beroende av för att rädda liv. Sprututbytesprogram ska tillåtas.

371. Alkoholism är ett av våra största samhällsproblem. Förutom ett ökat antal vårdplatser ska det som sista utväg finnas möjlighet att tvångsvårda grava alkoholister utan sjukdomsinsikt som därför vägrar behandling. Samma princip ska gälla för gravt narkotikamissbruk utan sjukdomsinsikt. Varje person som tvångsvårdas ska ha rätt till en utomstående stödperson och en oberoende läkare ska kunna kallas in för utlåtande.

372. Narkotikapolitiken ska vara utformad för att minimera drogernas skadeverkningar, därför ska bruk av alla droger avkriminaliseras. Väl reglerad försäljning och produktion av cannabis ska legaliseras. Även andra drogers försäljning och produktion bör regleras.

373. För att minska dödligheten och öka tryggheten för människor med injektionsmissbruk bör säkra injektionsplatser med vårdpersonal, så kallade fixrum, inrättas.

374. Motgift mot opiatöverdoser bör kunna säljas utav alla som har tillstånd att sälja receptfria läkemedel.

MEDICINSKT SJÄLBESTÄMMANDE

375. Tvångsvård som vidtas vid vård av psykiskt sjuka får endast ske i syfte att rädda liv. Ett frihetsberövande är en allvarlig inskränkning av den personliga autonomin och därför ska alltid patienten tillfrågats om frivillig slutenvård innan tvångsvård vidtas.

376. Bältning bör inte förekomma inom tvångsvården, på samma sätt som tvångsströjor förbjudits.

377. Förbudet mot eutanasi (aktiv dödshjälp) inskränker människors självbestämmande. Eutanasi bör vara tillåtet under kontrollerade former.

378. En reglerad handel med organ, blod och blodplasma bör införas för att motverka bristen. Organ bör kunna köpas från levande människor när det är möjligt, alternativt säljas till staten. Alla har rätt att tacka nej till att få sina organ använda efter döden.

379. Utgångspunkten ska vara att en avlidens alla dugliga organ doneras till någon i behov av dessa. Individer yngre än 18 år är undantagna, givet att de inte efter självständigt beslut har skrivit upp sig i donationsregistret. När en individ blir myndig ska hen få frågan om hen vill stå utanför donationsregistret, utan ett jakande svar skrivs individen automatiskt in i donationsregistret. Vid utträde ur donationsregistret ska individen stå för hela kostnaden för eventuellt framtida mottagande av donerade organ.

380. Ett organregister bör uppföras på EU-nivå i starkt samarbete med internationella organisationer för att förbättra matchningen av organ och därigenom rädda liv. Regelverk för donationer ska harmoniseras inom EU.

HÄLSOSKYDD OCH SÄKERHET

381. Vid blodgivning är det enskilda beteende och inte individens sexuella läggning eller kön som utgör en ökad risk. Karensperioder vid blodgivning ska vara medicinskt försvarbara.

382. Bestämmelsen om cykelhjälm för barn under 15 år i trafikförordningen bör avskaffas.

383. Dagens smittskyddslagstiftning är kontraproduktiv för att stoppa spridningen av HIV och leder till stigmatisering av HIV-positiva. Informationsplikten och tvångsåtgärderna i dagens lagstiftning bör därför avskaffas och det statliga preventionsarbetet bör i högre utsträckning involvera HIV-positiva för att bli mer effektivt.

384. De vaccin som ingår i det allmänna vaccinationsprogrammet bör bli obligatoriska utöver de fall när läkaren rekommenderar att de inte bör vaccineras.

SOCIALA TJÄNSTER

385. Varje kommun ska ha en tak-över-huvudet-garanti till de personer som befinner sig i hemlöshet. Det gör det lättare för dessa personer leva självständiga, självförsörjande liv.

386. Hemlösa ska erbjudas en individuell postbox av kommunen, för att lättare kunna återfå kontakten med samhället.

387. Sociala myndigheters omhändertagande av barn och unga är långtgående, men ibland nödvändiga, ingrepp i människors liv. Vid alla sorters omhändertagande ska barnperspektivet premieras. Den unges vilja ska framgå klart och tydligt. Integritetskränkande åtgärder måste alltid motiveras. Vid institutionsplaceringar ska tydliga behandlingskontrakt upprättas och följas upp minst var sjätte månad. Det är viktigt att all institutionspersonal inklusive behandlingsterapeuter har hög kompetens.

388. Statens Institutionsstyrelse (SiS) ska läggas ned och myndighetens uppdrag ska fördelas upp till andra statliga myndigheter.

FUNKTIONSHINDER

389. Funktionshinder blir ett problem när omgivningen inte är utformad efter vissa människors fysiska och psykiska förutsättningar. Funktionshindrade har rätt till personlig assistans av en person man själv valt, efter bedömt behov.

390. I ett liberalt samhälle så ska alla individer, oavsett rörelsehinder, ha rätt till ett självständigt liv. Därför ska tillgången till hjälpmedel inte variera baserat på region.

391. För dem som inte kan nyttja den ordinarie kollektivtrafiken ska färdtjänst för resor både lokalt och inom riket finnas som alternativ.

INTEGRATION

392. Sverige är inte ett homogent land utan präglas av mångfald och pluralism. En etniskt baserad syn på svenskhet ska motverkas till förmån för en öppen samhällsgemenskap. Därför bör medborgarskapet uppvärderas. Därtill är det viktigt att alla medborgare är medvetna om sina rättigheter. LUF förespråkar således ett grundläggande lag- och regeltest för erhållande av medborgarskap. Det bör finnas möjlighet att genomföra testet på alternativa sätt och att göra undantag om rimliga skäl föreligger, så att medborgarskap erhålls snabbare.

393. Liberal integrationspolitik behöver utgå ifrån att alla individer är olika och har en stor variation på kvalitéer. Därför behöver integrationsprocessen formas utefter varje individs förmåga att bidra till samhället med målet att varje individ ska kunna försörja sig själv och vara en aktiv del av samhället. Därför bör integrationsprocessen starta så fort man ansöker om asyl och utgå ifrån individuella handlingsplaner.

394. Modersmålsundervisning bör uppmuntras. Det ska även vara möjligt för skolor att erbjuda ordinarie ämnesundervisning på elevens modersmål. Alla språkkunskaper ska uppmuntras i en globaliserad värld.

395. Utländska studenter ska erbjudas permanent uppehållstillstånd efter avklarad utbildning. Att ignorera deras kompetens är ett slöseri med både mänskliga och ekonomiska resurser.

396. Vi lever i ett samhälle där människor med en annan etnisk härkomst än den svenska har sämre förutsättningar att få arbete. En delförklaring står att finna i förekomsten av diskriminering. Som ett led i arbetet mot diskriminering bör den offentliga sektorn tillämpa ett system med anonymisering av arbetsansökningar.

397. Staten ska inte syssla med sorteringspolitik. Alla människor ska ha rätt att bosätta sig där de vill. Boendesegregation blir ett problem först då den är ofrivillig.

398. EBO-lagen tillåter nyanlända att få bosätta sig där de finner lämpligast. Det är i grunden något gott och borde värnas. Detta under förutsättning att eventuella kostnader hamnar på kommunen dit den eller de nyanlända blivit anvisade.

Utbildning

Liberal utbildningspolitik utgår från kunskapsförmedling. Att skolan sätter kunskap främst är nödvändigt för att froda det öppna och demokratiska samhället. Ett sådant samhälle är nämligen beroende av kunniga individer som ifrågasätter makten, tänker kritiskt och håller den fria debatten levande. Detta kräver ett utbildningssystem av hög kvalitet, där ingen elev lämnas efter, samtidigt som alla får utrymme att göra sitt bästa. Varje elev ska få valfrihet i sin utbildning genom en mångfald av skolaktörer. Spetsutbildningar ska vara tillgängliga för alla som vill bredda sina kunskaper ytterligare. Likaså bör universitet och högskolor bli mer autonoma. Världen över försöker auktoritära politiska rörelser detaljreglera universiteten, och det liberala svaret är såklart att det är universiteten själva, inte klåfingriga politiker, som ska styra den viktiga verksamheten. Precis som med all annan liberal politik ska individen stå i centrum, för inga två elever är lika.

STYRNING OCH VALFRIHET

399. Alla barn i Sverige har rätt till en likvärdig utbildning. Därför ska huvudmannaskapet för skolan göras statligt för att säkra kvalitén samt garantera att skolan blir jämlik och tillgänglig för alla barn.

400. Kommunala skolor ska, till dess de avskaffas, ges större autonomi genom att makt och ansvar ska skiftas från huvudmännen till de enskilda skolorna. Professionen vet bäst vilka satsningar som krävs i den egna verksamheten. Likaså ska det vara upp till enskilda skolor, och inte politiker, att bedöma om hög lärartäthet är eftersträvänt för kvaliteten i den egna undervisningen.

401. Rektors roll och mandat över skolor måste stärkas och rektorernas självbestämmande utökas. När rektorernas mandat stärks måste möjligheten att utkräva ansvar för skolans resultat förstärkas i motsvarande mån. Rektorer bör därför exkluderas från lagen om anställningsskydd.

402. Skolan ska finansieras genom en nationell skolpeng, istället för som idag genom kommunerna. För att öka likvärdigheten mellan skolor samt stärka förutsättningarna för konkurrens på lika villkor mellan fristående och kommunala skolor bör en nationell miniminivå för klassbaserad skolpeng införas. Därutöver bör skolorna även få ersättning per elev samt tillägg för att kompensera för socioekonomisk bakgrund, studiesvighet och det ökade ansvar kommunerna, eller i framtiden staten, tar.

403. Det ska vara möjligt att ansöka om en global skolpeng. Om en elev vill tillbringa delar av sin utbildning utomlands ska samma principer som för nationell skolpeng tillämpas.

404. Kösystemen till skattefinansierade grundskolor bör avskaffas. Slumpdragning bör tillämpas vid platsbrist.

405. Det ska vara skolans skyldighet att se till att alla elever får den hjälp, det stöd och den stimulans de behöver för att kunna tillgodogöra sig och utveckla nya kunskaper och färdigheter på ett fullvärdigt sätt.

406. Valfrihet förutsätter mångfald. Friskolereformen och det fria skolvalet skapar konkurrens mellan skolor när elever och vårdnadshavare får välja fritt. Med fortsatta reformer och hårdare ställda krav på kvalitet och tillsyn kan konkurrensen leda till högre kvalitet, fler individualiserade anpassningar och nya perspektiv. Skolor ska inte få ta ut avgifter för den ordinarie undervisningen samtidigt som de uppbär offentliga medel.

407. Likvärdigheten i förskolan bör värnas. Ansvar för granskning av fristående förskolor bör därför överföras till Skolinspektionen.

408 Skollagen ska gälla för alla skolor i Sverige. Skolor med särskilda pedagogiska inriktningar ska inte undantas.

SKOLANS VERKSAMHET

409. Skolan ska vara målstyrd, vilket kräver tydliga kunskapsmål och ett väl fungerande utvärderingssystem. Betyg ska sättas från årskurs ett. Betygsskalan ska vara graderad och innehållsrik på objektiva mål. Det ska vara tydligt vilka kunskaper som ger ett visst betyg. Elever ska alltid betygsättas efter individuell prestation.

410. Rättssäkerheten för alla elever måste stärkas. Betygsättning är myndighetsutövning som kan spela stor roll för individens framtidsmöjligheter, därför är det viktigt att den blir korrekt. Grund- och gymnasieelever ska därför ha rätt att ompröva sina betyg.

411. Skolor och klasser ska kunna beakta andra faktorer än betyg vid antagning efter Skolverkets godkännande. Andra antagningsmetoder kan exempelvis vara antagningsprov eller intervjuer.

412. I syfte att säkerställa likvärdiga och rättvisa betyg ska elevers kunskaper testas genom nationella prov i alla teoretiska ämnen. Proven ska ges vid ett flertal tillfällen i grundskolan, samt i gymnasiet. De ska rättas centralt för att garantera likvärdighet och elevernas anonymitet.

413. Formerna för elevinflytande skall bestämmas på varje enskild skola. Skolan ska ha så lite inflytande över elevernas organisering som möjligt.

414. Mobbning och kränkande behandling är under alla omständigheter oacceptabelt, då det utgör ett allvarligt hot mot den utsattes fri- och rättigheter. Samma arbetsmiljökrav ska gälla i skolan som på andra arbetsplatser. En tydlig handlingssplan mot mobbning ska finnas på varje skola. Rektor och lärare ska ställas till svars om problemen inte uppmärksammas och åtgärdas. En mobbad elev ska aldrig tvingas byta skola.

415. Förbättringarna för eleverna börjar på universiteten. Det är viktigt att de har resurserna och arbetsron att satsa på en god lärarutbildning. Legitimationskrav för lärare riskerar att stänga ute kunniga kandidater och kan därmed hindra elevers lärande. Tills dess att lärarlegitimationen avskaffas bör det finnas alternativa vägar till lärarlegitimationen.

416. Rektorn har det yttersta pedagogiska, ekonomiska och administrativa ansvaret på sin skola, än mer i ett system med nationell skolpeng. Alternativ till den statliga rektorsutbildningen ska finnas.

417. För att behålla duktiga lärare i klassrummet och få fler duktiga rektorer så bör rektorsutbildningen öppnas upp så att fler kan söka till den.

418. En jämlik sexualundervisning som inkluderar fler sexuella läggningar och preferenser är ett steg mot ett mindre exkluderande samhälle. Sexualundervisningen ska inte utgå från heteronormen. Sexualundervisningen bör även behandla frågor som könsroller, samtycke, sexualiserat våld, könsstämpning/omskärelse, stigmatisering av sexuellt överförbara sjukdomar och pornografi.

419. Främlingsfientlighet och extremism bekämpas bäst med information och kunskap. Skolans undervisning är ett medel för detta. Som i alla andra sammanhang som kopplas till skolans värdegrundsarbete måste varje elev få skaffa sig och uttrycka sin egen uppfattning.

420. Inga generella undantag ska göras från den obligatoriska undervisningen, vilket skett i exempelvis idrott och sexualundervisning. Däremot uppmuntras flexibla lösningar.

421. Skolor som misslyckas med att ge elever den kunskap de har rätt till, eller på andra sätt bryter mot skollagen ska kunna tas över och drivas av Skolinspektionen. Inspektionen ska även genomföra tätare granskningar av skolor och ha bättre möjligheter att stänga ner skolor om så krävs.

422. Att friskolor momsbeskattas när compensationen för detta ofta är undermålig skapar en konkurrensnackdel för friskolornas räkning. Denna ojämlika beskattning bör upphöra och ersättas med ett beskattningssystem som är jämligt för alla typer av skolor.

423. Tvåterminssystemet är en förlegad kvarleva från den tiden då Sverige var ett jordbrukssamhälle. Skolor ska ges större frihet att fritt anpassa terminssystemet där ett första steg är att staten inte lagstiftar kring när på året man får bedriva undervisning och inte. Offentliga grundskolor ska som norm använda sig av en modell av treterminssystem. Därutöver ska även skolor ges möjlighet att förlägga undervisning under fler tider och dagar för att exempelvis utöka mängden undervisningstid i varje genomsnittlig vecka.

424. Det är inte upp till staten att förbjuda skoluniform. Enskilda skolor ska, med beaktande av individens rätt till integritet, religionsfrihet och jämställdhet, på egen hand få besluta om skolans klädsel.

425. Politiker detaljstyr för mycket, inte minst i skolan. Det är rektorer, inte politiska partier, som ska bestämma om exempelvis mobiler får finnas i skolor och klassrum.

426. Extremism är ett allvarligt hot mot demokratin. Skolpersonal, socialtjänst, poliser, kuratorer och andra yrkesgrupper som möter barn i sin dagliga verksamhet bör fortbildas i hur radikalmiljöer fungerar samt hur radikaliserings upptäcks och förebyggs. Detta gäller även personer inom civilsamhället som är i kontakt med barn och unga.

427. Många som radikaliserats känner stor misstro till offentliga institutioner och deras förmåga att uppnå förändring. Därför är det viktigt att unga tidigt kommer i kontakt med politiken där de får en chans att påverka. Politiska ungdomsförbund borde oftare tillåtas besöka kommunala grund- och gymnasieskolor.

428. För att säkra våra resursskolors ekonomiska förutsättningar bör tilläggsbeloppet på skolpengen vara individuellt bunden till den elev det gäller. Bedömningen av tilläggsbeloppet ska göras av Skolverket på vårdnadshavares, skolans, eller elevens egen begäran.

429. För att ytterligare uppmuntra och underlätta studier inom hela EU ska betygssystemen harmoniseras för att slutligen möjliggöra ett enat betygssystem inom Europeiska unionen.

430. Sveriges unga mår allt sämre och den psykiska ohälsan kryper ner i åldrarna. Nyckeln till att bromsa den negativa utvecklingen är att tidigt fånga upp elever som mår dåligt, vari elevhälsövården måste ta sitt ansvar. Psykiska hälsosamtal med skolkurator bör vara ett lika självklart inslag i elevers skolgång som hälsoundersökning hos skolköterska.

431. Religionsundervisningen i skolan bör bytas ut mot livsåskådningskunskap.

432. Idag är det ingen garanti för synskadade elever att lära sig och få använda punktskrift i skolan. För att alla ska kunna delta i undervisningen helt ut ska rätten till undervisning i punktskrift därför skrivas in i skollagen.

SKOLANS PERSONAL

433. Lärare i Sverige lägger för mycket tid på annat än undervisning. En separat anställningsform för mentorer och klassföreståndare ska införskaffas. Denna nya tjänst ska ansvara för exempelvis utvecklingssamtal och kontakt med vårdnadshavare.

434. De som arbetar i skolan ska ges större möjlighet till karriärstrappor än de som idag ges av förstelärrerformen. Fler yrkesgrupper ska arbeta i skolan för att bättre tillgodose behoven för elevens lärande.

GRUNDSKOLAN

435. Grundskolan ska vara nivåindelad baserad på ålder. Elever som presterar väl ska ges möjligheten att genomföra grundskoleutbildningen i snabbare hastighet genom att flytta upp årskurser om kunskapskraven från tidigare årskurser uppfyllts. Man ska också kunna ha nivåindelning inom åldersgrupper.

436. Den svenska skolgången ligger ett år efter de flesta jämförbara länderna. Förskoleklass ska börja året då barnet fyller fem. Detta för att möjliggöra ett längre arbetsliv och bättre möjligheter senare i livet.

437. En rektor är den som har bäst överblick över de olika kompetenser och kunskaper som sin skola besitter. Det ska därför vara upp till varje skolas rektor att besluta och bestämma över utbudet av ämnen, godkända av Skolverket, för elevens val.

438. Förskolans uppdrag ska vara att lägga grunden för att barnet utvecklar en positiv uppfattning om sig själv som lärande och skapande individ. Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan efter deras egna förutsättningar.

439. Förskolan lägger grunden för barns värderingar i tidig ålder och måste därför utvärderas. Vi ska verka för en liberal förskola med jämlikhet som praxis. Därför förespråkar vi att varje förskola ska ha offentliga jämställdhetsplaner.

440. Förskoleklassen ska agera brygga mellan förskolan och grundskolan, som är många barns första kontakt med skolvärlden. Fokusområdena ska vara en introduktion till skolans struktur och verksamhet, sociala förmågor samt kreativitet.

441. För att förtydliga nuvarande förskoleklassens roll som första året av skolan, och inte en del av förskolan, ska årskursen byta namn.

442. Retorik är ett viktigt maktmedel och ska därför utgöra en större del av svenskundervisningen.

443. Slöjd ska avskaffas som obligatoriskt ämne i grundskolan. De delar av slöjden som är relevanta för elevens livskunskap bör upptas av ämnet Hemkunskap.

444. Ämnena bild och musik ska på högstadiet ersättas med ett individuellt val i praktiskt kulturutövande. Alla skolor måste då kunna erbjuda både musik och bild men kan också välja att erbjuda andra enligt skolverket godkända kurser.

GYMNASIESKOLAN

445. Gymnasieelever ska kunna påverka sin egen utbildning. Därför ska gymnasieskolan utformas så att elever får möjlighet att välja ambitionsnivå och ges möjlighet att ta examen snabbare än utsatt tid. Det ska vara möjligt att själv komponera sin utbildning i form av fristående kurser, förutsatt att en examen uppnås.

446. Gymnasieskolans studievägledning ska vara väl förankrad i både näringsliv samt med universitet och högskolor och gymnasieprogrammen ska vara utformade i enlighet med arbetsmarknadens och de eftergymnasiala utbildningarnas krav.

447. Det finns en överlapp mellan de mer avancerade kurserna i gymnasiet och vissa kurser inom högskolan. Det borde i högre grad vara möjligt att läsa kurser på högskolenivå inom gymnasiet och sedan fullt ut tillgodoräkna sig dessa. Därför ska behörighetskravet på fullständig gymnasieexamen för att läsa kurser på högskolan avskaffas.

448. Benämningen yrkesförberedande program får det att låta som att det inte går att studera vidare efter att ha läst ett sådant program. För att öka attraktiviteten och undvika att skrämja bort elever, bör de döpas om till praktiska program. De program som idag kallas högskoleförberedande bör döpas om till teoretiska program.

449. Föreställningen om att de praktiska programmen måste ge högskolebehörighet värdesätter inte vikten av praktiska färdigheter. Yrkesprogrammen ska därför få större frihet att sätta det praktiska före det teoretiska, och möjligheten att ta en yrkesexamen ska finnas.

450. De praktiska programmen är starkt kopplade till de yrken och professioner de utbildar till. Därför ska utvecklingen av lärlingsutbildningar i större grad ske tillsammans med näringslivet. I slutet av dess utbildningar ska det vara möjligt att få en yrkeslegitimation eller gesällbrev.

451. Som ett säkerställande av kompetensförsörjning till bristyrken ska näringslivets möjlighet att utforma och driva egna yrkesprogram öka, där kvalitetssäkrande krav fastställs av Skolinspektionen. Dessa yrkesutbildningar skulle utvecklas med större flexibilitet för att möta och anpassas efter arbetsmarknadens behov.

452. Gymnasiereformen 1991 som gjorde alla gymnasieprogram treåriga har visat sig vara ett stort misslyckande. Därför ska den tvååriga yrkesskolan på gymnasiet återinföras.

453. En frivillig teoretisk studentexamen ska inrättas.

454. Internationella studier ska uppmuntras och gymnasiestudier i andra länder kunna tillgodoräknas.

455. Vuxenutbildningen fyller en viktig funktion genom att den ger dem som saknar behörighet för högre studier en möjlighet att komma in på högskolan. Tillträde till vuxenutbildningen ska i första hand ges till dem som inte har fullföljt gymnasiet eller saknar viss behörighet för högre studier och utvecklar en kompetens i samhället som annars skulle gå förlorad. Vuxenutbildningen bör vara tillgänglig för alla från och med det år då de fyller 18. För att få en likvärdig vuxenutbildning bör ansvaret för denna ligga på staten.

456. Den som har studerat flera gymnasieprogram ska ha möjlighet att ta ut flera gymnasieexamina.

457. En elev med ambitioner att studera och lära sig mer än programmet erbjuder ska inte stoppas. Ansökan om utökade studier ska kunna ske på ett mer direkt sätt, och det enda hindret bör vara schematekniska tidsramar.

458. Det stöd som Centrala studiestödsnämnden betalar ut till gymnasieelever är godtyckligt och ska avskaffas. Bidraget ska för de som behöver det istället utgöra en del av försörjningsstödet.

459. Det är, och ska vara skillnad på att ha nått tillräckliga kunskaper i ett ämne och att inte ha gjort det, varför betyget F inte ska avskaffas. Däremot borde yrkesprogrammen på gymnasienivå öppnas upp för fler.

HÖGRE UTBILDNING OCH FORSKNING

460. Alla människor ska, oberoende av ekonomiska förutsättningar, ha möjlighet att läsa vid högskolan. Därför ska staten bistå med studielån. Däremot ska studiebidraget avskaffas.

461. Sveriges budget för statliga stipendier för utländska studenter bör ökas kraftigt. Pengarna bör fördelas från Sveriges biståndsbudget. Dessa stipendier ska gå till studenter från diktaturer, unga demokratier och länder Sverige har utvecklingssamarbete med.

462. Avgifter på högre utbildning skulle innebära att en individs socioekonomiska förutsättningar skulle spela in i ens möjligheter att studera på högre nivå. Det bör därför inte vara tillåtet att införa avgifter vid CSN-berättigade offentligt finansierade högre utbildningar.

463. Fokus i de statliga utvärderingarna av kvalitet inom högre utbildning ska ligga på utbildningarnas resultat samt lärosätenas förmåga att själva kvalitetssäkra och utvärdera forskning och utbildning. Examensrätten för utbildningar som inte når godtagbar kvalitet ska kunna dras in.

464. Lärosätenas autonomi och handlingsfrihet måste stärkas. Att lärosäten kan äga bolag och fastigheter, vara medlemmar i associationer, ta emot donationer, starta stiftelser och allokera kapital är förutsättningar för en klok användning av skattemedel. Det utgör därtill en garanti för lärosätenas oberoende och granskande uppgift i förhållande till staten. Fram till dess alla lärosäten kan bedrivas i stiftelseform bör därför bör en ny myndighetsform för lärosäten, som gör lärosäten till självständiga juridiska personer, skapas.

465. Färre högskolor och universitet skapar utrymme för kvalitetsförbättringar. Antalet statliga högre lärosäten bör därför minskas.

466. Lärosäten som bedriver lärarutbildning ska uppmuntras att skaffa fältskolor, det vill säga skapa täta samarbeten med särskilt utvalda för-, grund-, och gymnasieskolor där lärarutbildning och skolforskning kan bedrivas med hög intensitet och god kvalitet.

467. För att främja att alla behandlas som individer, och inte som pojkar och flickor i förskola och skola, bör genuspedagogik ingå i utbildningen för lärare och förskolelärare.

468. Högskolor ska vara öppna för alla som klarar uppsatta antagningskrav. Högskolorna ska själva i så stor utsträckning som möjligt få bestämma urvalskriterier och antagningsmetoder. För att motverka taktikläsning i gymnasieskolan ska högskolorna tillåtas ge betyg i ämnen med stor relevans för den sökta utbildningen större vikt än andra.

469. Det är upp till fakulteter vid universitet och högskolor att själva bestämma vilka gymnasiekurser som är meriterande för deras kurser och program. De meritpoäng som idag ges för vissa kurser oberoende av betyg ska därför avskaffas.

470. Den sociala snedrekryteringen till högre studier måste motverkas genom att man redan på grundskolenivå satsar på omfattande information och vägledning. Kvotering till studieplatser är aldrig acceptabelt. Högskolornas huvudmän har också ett ansvar att följa upp trivsel, resultat och avhopp och försöka identifiera bakomliggande orsaker till dessa.

471. En statlig myndighet ska bedöma vem som har rätt till studiemedel. Rätten att tillhandahålla statligt garanterade studielån ska konkurrensutsättas. Studielånet ska göras flexibla än det är i dag för att möjliggöra mer individuellt anpassade studielån. Arbete måste alltid löna sig. Därför ska fribeloppet, som i dag motverkar detta, kraftigt höjas.

472. Den fria forskningen ska inte styras av politiska modenycker. Grundforskning ska endast bedrivas på de lärosäten som har förutsättningar i form av tillräckligt många forskare för att uppnå en kritisk massa. Tillämpad forskning, specialiserad och gärna i samverkan med näringslivet, bör emellertid också kunna bedrivas vid regionala högskolor.

473. Sambandet mellan forskning, undervisning och det omgivande samhället är viktigt att upprätthålla. Redovisning och diskussion av de senaste forskningsrönen måste vara ett naturligt inslag i grundutbildningen.

474. Framtidens fordon ska inte skada miljön. Detta möjliggörs genom forskning, satsningar på förnyelsebara bränslen samt utveckling av ny och effektivisering av befintlig teknik.

475. Kloning av människor eller mänskligt genetiskt material bör generellt vara tillåtet om det sker med individens vetskap och tillåtelse. Individen är ägare till sitt genetiska material. Varje människa, oavsett hur den blir till, har rättigheter.

476. Efter att CSN-lån betalats tillbaka ska man kunna ta ut nytt lån motsvarande vad som betalats tillbaka.

477. Lärare ska ha ökade möjligheter att vidareutbilda sig parallellt med sitt jobb genom att till exempel läsa en forskarutbildning inom ramen för sin tjänst. Det är viktigt att ämneskunskap bland lärare ska knytas närmare aktuell forskning.

478. Att det statliga aktiebolaget Akademiska Hus hyr ut fastigheter är ett ineffektivt sätt att hantera skattepengar. Därför borde Akademiska Hus läggas ner så att universitet och högskolor får äga sin egen mark. Därtill bör de lagliga begränsningarna i lärosätens möjligheter att andrahandsförmedla bostäder till studenter avskaffas.

479. Det är inte samhällsekonomiskt effektivt att det krävs regeringsbeslut för att lärosäten ska kunna ingå hyresavtal som är längre än 10 år. Därför bör denna begränsning, och andra onödiga begränsningar av lärosätens möjligheter att hyra och hyra ut fastigheter, avskaffas.

480. Befäst utbildningens frihet i grundlagen och avskaffa detaljstyrningen av den svenska högre utbildningen. Lärosätena, inte staten, bör bestämma detaljer som mål och omfattning av examina.

481. Prislapparna, det vill säga det anslag som lärosätena erhåller per helårsstudent och helårsprestation, är baserade på obsoleta föreställningar om hur undervisning bedrivs och ska bedrivas. De bör därför reformeras för att bättre återspegla dagens kostnader för utbildning.

482. För att säkerställa ett nära samband mellan utbildning och forskning samt för att ge förutsättningar för lärosäten att ta ett helhetsansvar för verksamheten bör anslagen till högre utbildning och forskning ges i ett samlat anslag.

483. Resurstilldelningen till högre utbildning ska premiera utbildningar som håller hög kvalitet och som leder till arbete efter avslutade studier, och inte som idag är fallet främst premiera utbildningar där genomströmningen är hög. Därför ska anslagen till högre utbildning utgöras av en grundpeng samt ett särskilt anslag som baseras på prestation i förhållande till andra relevanta faktorer, exempelvis kvalitet och samverkan.

484. Folkhögskolan spelar en viktig roll för bildning och tillhandahållande av exempelvis kulturutbildningar. Den ska däremot inte ansvara för att dela ut högskolepoäng eller hålla i allmän kurs.

Kultur

Eftersom kvalitet kommer av konkurrens syftar en liberal kulturpolitik till att öka konkurrensen i kultursektorn, och förflytta makten över den kulturella verksamheten från staten till en mångfald av aktörer.

485. Eftersom ett av konstens viktigaste uppdrag är att ifrågasätta och flytta gränser kommer de gränser politikerna sätter upp för vad som ska stödjas och inte fångas konst så att den tappar sitt egenvärde. Sådan konst kan aldrig på allvar granska makten, normerna och förvandlas därför till ren underhållning eller förströelse. En liberal kulturpolitik måste befria konsten från statlig kontroll.

486. Privata stiftelser, företag och föreningar kan ta ett större finansiellt ansvar för kultursektorn.

487. Endast för barn och ungdomar kan det vara motiverat med offentligt kulturstöd. Detta bör ske i form av kulturpeng för att öka individens valfrihet och kulturens oberoende.

488. Det offentliga ska inte subventionera vuxna människors idrottande.

489. Internationella sportevenemang ska inte utnyttjas av icke-demokratiska regimer för att legitimera sina kränkningar av mänskliga rättigheter. Sverige och EU ska verka för att införa en mänskliga rättigheter-klausul som säkerställer att internationella sportevenemang, bland annat de olympiska spelen och Fotbolls-VM, anordnas i länder med respekt för mänskliga rättigheter.

490. Offentligt stöd till barn och ungdomsidrott bör så länge det existerar ha en ambition att fördelas jämförbart.

491. Det offentliga bör inte gå in och ekonomiskt rädda föreningar som står under konkurshot eller liknande utan det är föreningars egen uppgift att sköta sin ekonomi.

492. Bengaliska eldar ger en stämningsfull inramning och är ett viktigt bidrag till svensk läktarkultur. Liberala ungdomsförbundet vill därför införa pyrotekniska zoner på allsvenska fotbollsarenor.

493. Samtliga statliga museer ska göras om till fristående stiftelser.

494. De allmänna biblioteken ska fungera som levande kunskapscentrum. I ett demokratiskt samhälle ska alla ha lika möjligheter att inhämta vetande, varför lån ska vara kostnadsfria och tillgängligheten god.

495. Biblioteken och kulturarvet, så som museer och offentliga arkiv, bör digitaliseras för att öka tillgängligheten och underlätta forskning.

496. Staten ska avveckla alla sina band till svenska filminstitutet. Svenska barnboks-institutet ska avskaffas.

497. Teckenspråk ska läggas till som ett nationellt minoritetsspråk. Minoritetsspråkens fortlevnad ska garanteras.

498. Älvdalskan ska läggas till som ett nationellt minoritetsspråk.

499. Klassikerskyddet begränsar yttrandefriheten. Verk ska kunna parodieras och utvecklas fritt, och därför ska klassikerskyddet avskaffas.

Klimat och miljö

Människor är beroende av sin omgivning. Vi behöver mat att äta, vatten att dricka, luft att andas och råvaror att bruka, men också en myllrande biologisk mångfald och en omgivning som kan bidra till vår livskvalitet. Tillväxt och miljöhänsyn kan gå hand i hand och måste göra det när man har ett långsiktigt perspektiv. Miljöhänsyn och en hållbar samhällsutveckling är förutsättningar för människans utveckling och överlevnad.

NATURRESURSER OCH EKONOMISKA STYRMEDEL

500. Hot mot miljön uppstår när människan behandlar naturen på ett oansvarigt sätt. Marknadsekonomi i kombination med ekonomiska styrmedel är det effektivaste systemet för resurshantering. En fri, global och universell konkurrens på klimat- och miljövänliga villkor är en förutsättning för en långsiktig, hållbar tillväxt.

501. Inför en kvotplikt för fossila bränslen så att andelen förnybara bränslen ökar successivt och över tid fasas fossila bränslen ut.

502. För att öka materialåtervinningen i Sverige och EU behöver fler ekonomiska incitament. Därför ska pantsystem upprättas för så många material och förpackningar som möjligt. Panten ska även vikas så att den står i proportion till materialets potentiella miljöskada.

503. Liberal klimat- och miljöpolitik utgår från polluter pays-principen, vilket innebär att den som orsakar skador på klimatet eller miljön måste bära kostnaden för densamma.

504. LUF vill införa generella skatter på växthusgasutsläpp för att minska mängden växthusgas vi släpper ut. Staten ska inte genom att sätta olika priser på olika växthusgasutsläpp värdera vilken verksamhet människor väljer att ägna sig åt. Växthusgasskatter ska sättas på en nivå så att de negativa externa effekterna internaliseras, varför skatterna även fyller en kompenserande funktion.

505. Utformningen på skatten på kemikalier i elektronik är missriktad då den baseras på varans totalvikt och processen för att tillsätta kemikalier med potentiellt skadliga egenskaper. Skattens storlek ska istället baseras på hur stor mängd skadliga kemikalier en vara innehåller och varje kemikaliers individuella giftighet.

506. Avdragsrätt för resor till och från jobbet bör avskaffas. Avdraget uppmuntrar ett glest, bilberoende samhälle samt tvingar gående och cyklisterna att subventionera bilisters resor och utsläpp.

507. Avskaffa de subventioner som finns i systemet för förmånsbilar.

508. Subventioner av miljöbilar kommer att vara onödiga i en ekonomi där miljöskadan är en integrerad del av priset och därför bör dessa avskaffas.

509. Subventioner av fossila bränslen bör avskaffas.

510. Alla ska ha rätt till vatten, och bristen på rent dricksvatten utgör ett existentiellt hot för människan. För att komma tillrätta med problemet måste vatten behandlas som vilken naturresurs som helst – priset ska reflektera tillgång och efterfrågan. Ett system med vattenrättigheter, likt det med utsläppsrätter, för industri och jordbruk kan bidra till att effektivisera användningen. Privata företag ska få en större roll i vattenproduktionen och distributionen.

511. Övergödning av våra vatten är ett stort miljöproblem. Läckage av näringsämnen, från bland annat jordbruk och avlopp, leder till algbloomningar, syrebrist och bottendöd. Därför ska ett handelssystem för utsläpp av övergödande ämnen skapas.

512. För att konsumenterna ska kunna göra rättvisa jämförelser av olika fordons klimatpåverkan, ska det ställas krav på fullständiga livscykelanalyser. Dessa bör ta hänsyn till växthusgasutsläppen från både tillverkning och drift.

513. Produktion och konsumtion av mat gjort av insekter bör legaliseras i Sverige.

514. Förbränningen av fossila bränslen är en av de största källorna till klimat- och miljöproblem som förstärkt växthuseffekt, försurning och hälsofarliga luftföroreningar. Därför ska hårda ekonomiska styrmedel riktas mot all förbränning av fossila bränslen.

515. Förbränningen av fossila bränslen är en av de största källorna till klimatkrisen. Därför ska utvinning av fossila energikällor få ett slutdatum och därefter förbjudas med få undantag.

516. Handel med utsläppsrätter är en god princip som bygger på marknadsekonomiska mekanismer. En maximinivå kan fastställas för olika former av klimat- och miljöskadliga utsläpp. Rättighet till del av dessa utsläpp kan sedan handlas på en marknad. Det kan gälla till exempel utsläppsrätter för växthusgas eller ämnen som orsakar surt regn. Utsläppsrättssystem lämpar sig väl för vissa industrisektorer, till exempel stålindustri och kraftverk. Är påverkan av utsläppen global bör även handeln med utsläppsrätterna vara det. Utsläppsrätter bör auktioneras ut och inte tilldelas företag gratis.

517. För att skapa incitament för att hindra skövling av regnskog eller andra biotoper som bidrar till koldioxidsänkor så bör en global skatt på sådan verksamhet införas. Denna skatt bör vara utformad så att verksamhet som bara flyttar koldioxidsänkan inte omfattas. Intäkterna från en sådan skatt kan gå till olika multilaterala klimatprojekt.

518. För att minska mängden växthusgaser i atmosfären ska ekonomiska incitament för negativa utsläpp införas, helst på EU-nivå. Precis som att utsläpparna ska betala bör de som fångar in och långvarigt lagrar växthusgaser få betalt. Det gäller såväl tekniska lösningar, exempelvis bio-CCS och DACCS, som naturbaserade kolsänkor såsom biokol.

519. Den internationella konventionen att inte beskatta flygbränsle ska rivas upp så att koldioxidskatten även gäller flygbränsle.

520. Sveriges överimplementering av EU:s vattendirektiv gör att verksamheter som på totalen förbättrar miljön kan stoppas om miljöpåverkan ökar på en specifik punkt. Miljöbalkens undantagsregler för detta måste göras mer ändamålsenliga.

521. Våtmarker är viktiga ur både miljö- och klimatsynpunkt genom att de bidrar till biologisk mångfald och minskar övergödning men även genom att ta upp växthusgaser som naturliga kolsänkor. Regleringar och byråkrati som förhindrar våtmarksanläggning ska avskaffas och det statliga stödet till våtmarksanläggningar ska även ta hänsyn till klimatnyttan och bli mer enhetligt.

522. Statens skogsägande och exploatering står idag som ett hinder för den gröna omställningen. Sveaskog skall därför läggas ner och marken säljas till marknadpris med hänsyn till minoriteters intressen och monopolbildning. Skogsmark med höga naturvärden ska bestå i offentlig ägo i form av naturreservat, samtidigt ska staten inte köpa tillbaka eller tvinga till sig skogsmark mot markägares vilja.

KLIMATSMART TEKNIK

523. Vi måste på global basis kraftigt minska våra utsläpp av föroreningar. Detta bör ske genom teknisk utveckling, vilket får människan att använda tillgångar effektivare, ökar den materiella standarden samt främjar ett klimat- och miljövänligt tänkande.

524. Kriterier och regler för klimat- och miljövänlig teknik bör vara teknikneutrala och definieras i termer av till exempel växthusgasutsläpp. Därmed premieras teknologi med liten klimat- och miljöpåverkan snarare än specifika teknikutvecklingar. Detta skulle främja såväl innovationer som investeringar i klimat- och miljövänlig teknik.

525. De restriktiva reglerna i Sverige och EU till genmodifierade organismer (GMO) och syntetiskt framtaget kött är både ovetenskapligt och opraktiskt. Den förhindrar framtagande av nya effektiva, klimat- och miljövänliga odlingsmetoder för att producera livsmedel. Därför ska regelverket liberaliseras för att i större utsträckning möjliggöra dessa metoder.

526. Klimatomställningen kräver batterimetaller och sällsynta jordartsmetaller. För göra denna samhällsutveckling mer cirkulär och hållbar bör det på EU-nivå beslutas att kritiska omställningmetaller ska återvinnas.

GLOBALT KLIMAT- OCH MILJÖSAMARBETE

527. Internationellt samarbete krävs för att lösa hot mot klimatet och miljön. EU-skatt på verksamheter som skadar klimatet och miljön, exempelvis växthusgasutsläpp, bör införas. Möjligheten att föra internationella klimat- och miljöproblem och enskilda stater samt företag till domstol ska ökas. Det ska kosta att skapa klimat- och miljöproblem, så att det lönar sig att vara klimat- och miljövänlig.

528. EU:s utsläppsrättssystem, EU ETS, har misslyckats med att sätta ett pris på koldioxidutsläpp. I syfte att få systemet att fungera bör ett stort antal utsläppsrätter permanent tas bort från systemet och samtliga samhällssektorer som släpper ut växthusgaser ska omfattas av handeln.

529. För att underlätta ett resande som är mer klimatsmart bör ett gemensamt bokningssystem för tåg införas inom EU.

530. Senast år 2040 ska EU vara klimatneutralt. Från år 2040 och framåt ska mängden atmosfärisk koldioxid minska, för att senast år 2100 ha nått förindustriella nivåer.

531. Den globala uppvärmning som pågår är ett av vår tids största klimat- och miljöhot. Om denna uppvärmning fortsätter riskerar det att medföra stort lidande ur såväl ett humanitärt som ett ekonomiskt och ekologiskt perspektiv.

532. En permanent, internationell klimat- och miljödomstol bör upprättas. Domstolen ska kunna granska hur nationer lever upp till de klimat- och miljökonventioner som satts upp inom det globala samfundet.

KLIMATRÄTTVISA OCH ANPASSNING

533. Dagens rika länder har byggt sitt välstånd genom förbränning av fossila bränslen och på grund av sina historiska utsläpp har dessa länder ett extra stort ansvar för, men också ett intresse i, att stoppa den klimatförändring som håller på att ske. Nya, generösa och additionella medel bör därför avsättas till globalt klimatbistånd för både skadebegränsnings- och anpassningsåtgärder.

534. Dagens rika länder bör dela med sig av ny klimat- och miljövänlig teknik och kunskap för att främja en globalt hållbar utveckling samtidigt som patentskyddet måste värnas och upprätthållas.

535. Vi befinner oss i den sjätte massutrotningen av arter i jordens historia. Den är helt skapad av människan och innebär ett allvarligt hot mot även mänskighetens existens, då många samhällsbärande funktioner bygger på biologisk mångfald. För att rädda planeten krävs att samhället, framförallt jordbruket och skogsindustrin, radikalt moderniseras.

536. Varken kommuner eller staten ska subventionera sådant som skadar klimatet. De ska dessutom hålla sig till att sköta sina kärnuppgifter. Flygplatser är exempel på en sådan sak som kommuner inte ska tillåtas subventionera eller stödja.

537. När hela världen står inför en klimatkris är det dumt att den offentliga sektorn köper in och/eller kör transporter som drivs av fossila bränslen. Den offentliga sektorn bör köpa in och använda sig av fordon som drivs av fossilfri energi.

538. Förhoppningen är att klimatförändringarna ska kunna förhindras. Ifall så inte sker måste det offentliga vidta åtgärder för att säkra människors säkerhet vid händelse av kraftigt förändrat klimatläge.

ENERGI

539. Tillgång till energi är av central betydelse för vårt moderna samhälle. Det finns inget självändamål i att minska användningen av energi om tillgången är säkrad på ett klimat- och miljövänligt sätt.

540. Sveriges energiförsörjning ska i största möjliga mån baseras på klimatneutrala och kostnadseffektiva energikällor.

541. Övergången till ett fossilfritt samhälle bromsas av långa tillståndsprocesser för ny gruvverksamhet och elproduktion. Därför ska myndigheter vara första instans för alla miljötillstånd samtidigt som tiden för olika delprocesser minimeras.

542. Brytning av uran bör tillåtas i Sverige under förutsättning att rigorösa miljökrav ställs. Svenskexporterat uran får aldrig användas till framställning av kärnvapen.

543. Energimarknaden ska styras av marknadskrafter och staten ska förhålla sig teknikneutral. Därför ska statliga subventioner till olika energislag avskaffas.

544. Ett av de effektivaste sätten för Sverige att sänka koldioxidutsläpp globalt är att exportera fossilfri el. Sveriges energipolitik ska därför inte bara utgå ifrån att vara självförsörjande utan den ska också syfta till att exportera fossilfri el till andra länder som är beroende av fossila energikällor.

545. För en välfungerande elexport behöver elmarknaderna bli mer integrerade. Överföringskapaciteten inom Sverige och mellan länder måste därmed öka. Ett led i detta är att utveckla EU:s energiunion och i högre grad sammanlänka elnäten mellan EU-länderna.

NATURVÅRD

546. En liberal naturvårdspolitik berättigas av att det finns ett allmänintresse i att värna om de värden som människor finner i en biologisk mångfald och en välmående natur. En sådan politik måste också ta hänsyn till de värden som ligger i ekonomisk tillväxt och ett effektivt utnyttjande av våra gemensamma resurser. Den måste kunna omprövas i takt med att samhällets värderingar och behov förändras.

547. De land och vattenmassor som har förklarats vara av stort skyddsvärde bör åtnjuta ett starkt juridiskt skydd. De marina reservaten är särskilt utsatta och bör skyddas mot onödigt slitage på marint liv genom att endast tillåta spöfiske och inte fiske med trål.

548. Utbyggnad av vattenkraftverk i resterande älvar bör inte ske förrän existerande kraftverk har fungerande vattenvägar som främjar laxbeståndets framtid.

549. Miljöfarliga plaster som mikroplaster som inte bryts ned i naturen bör långsiktigt fasas ut.

550. EU:s och Sveriges fiskesubventioner är varken förenliga med ett långsiktigt hållbart fiske eller marknadsliberal politik och bör därför avskaffas. Särintressen får aldrig gå före en ekonomiskt sund miljöpolitik. En marknad för uttagsrätter skulle möjliggöra en bra marknadsreglering av kommersiellt fiske, vilket är nödvändigt för att skydda bestånden.

551. En långsiktigt livskraftig rovdjursstam kan existera sida vid sida med människan. Detta måste dock ske på människans villkor. Det innebär att privatpersoner ska ha rätt att försvara sin egendom, att enskilda besvärliga djur ska kunna flyttas eller oskadliggöras samt att full ersättning utbetalas av staten för riven boskap.

552. Människan har under lång tid misskött Östersjön genom bland annat överfiskning och utsläpp vilket lett till att djurlivet minskat och många arter är hotade. En följd av att arter dör ut är att ekosystemet rubbas vilket också påverkar människor. Sverige bör därför verka för att en gemensam ekologiskt och ekonomiskt hållbar fiskepolitik inom Östersjön införs för de berörda länderna. Dessutom behöver en strikt miljöpolitik för Östersjön, som ser åt bland annat övergödningssproblemen, införas.

553. För att förbättra samordningen mellan vattenbruk, vattenkraft och vattenmiljö bör vattenförvaltningen samlas i den nationella Havs- och Vattenmyndigheten. De fem regionala vattenmyndigheterna ska därför avskaffas.

DJURSKYDD

554. Människan har en unik förmåga att förutse konsekvenser av sitt handlande. Det gör att vi har ett ansvar för de djur som lever under vår omsorg. Djurskydd är en nödvändighet för att säkerställa en etiskt försvarbar djurhållning. I dag far många djur illa under människans omvårdnad på grund av att djurskyddet inte är tillräckligt kraftigt och detta måste således stärkas.

555. All verksamhet som innefattar djur ska kontrolleras hårdare så att den efterföljer djurskyddslagen, något som inte alltid görs i dag. Djurskyddsmyndigheten ska återupprättas. Man ska även ge myndigheten ett ansvar att utreda onödiga regleringar inom djurskyddslagstiftningen. En ny myndighetsstruktur ska inte kosta mer än nuvarande djurskyddsorganisation.

556. Många av slaktmetoderna som används är onödigt plågsamma. På samma sätt är transporter till slakterierna onödigt långa. Lagstiftningen och kontrollen på området bör skärpas.

557. Skäktning bör endast vara tillåtet då det är vetenskapligt påvisat att djuret inte lider.

558. Bötesbeloppen för att bryta mot djurskyddslagen och djurskyddsförordningen ska vara höga. Liberala ungdomsförbundet önskar också större tydlighet i lagarnas tillämpning och tolkning.

559. Användning av djur som underhållning på cirkus ska inte tillåtas på grund av den stress som det orsakar djuret.

**LIBERALA
UNGDOMSFÖRBUNDET**